

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av den europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen ska godkänna den europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter.

Konventionen öppnades för undertecknande i Strasbourg den 25 januari 1996 då sammanlagt sju medlemsstater i Europarådet undertecknade den, bland dem Finland, Sverige och Island. Konventionen trädde i kraft internationellt den 1 juli 2000, när tre medlemsstater hade uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen. För närvarande har 26 medlemsstater undertecknat konventionen, av vilka 14 har godkänt eller ratificerat den.

Syftet med konventionen är att förstärka barnets rättigheter till den del som de möjliggör barnets deltagande i rättsliga förfaranden som gäller det självt vid domstol eller förvaltningsmyndigheter som utövar motsvarande makt. Med de processuella rättigheterna avses t.ex. rätt att få del av handlingar, rätt att uttrycka sin egen åsikt vid en rättegång eller rätt att få en företrädare för en rättegång. Utöver det att konventionen förstärker barnets rättigheter innebär den också skyldigheter för de rättsliga myndigheterna och för barnens företrädare att utforma förfarandet för beslutsfattandet så att barnet lättare kan förverkliga sina rättigheter.

Konventionen kompletterar artikel 4 i För-

enta nationernas konvention om barnets rättigheter, enligt vilken de fördragsslutande staterna ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

Vid undertecknandet eller då ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet deponeras ska varje stat i sin förklaring ange minst tre grupper av familjerättsliga mål och ärenden inför en rättslig myndighet på vilka konventionen ska tillämpas. I propositionen föreslås att Finland i sin förklaring som sådana grupper av mål och ärenden ska ange rättsliga förfaranden i samband med fastställande av faderskap, adoption och domstolsbehandling som gäller omhändertagande.

Den gällande nationella lagstiftningen i Finland motsvarar konventionens innehåll. Godkännandet av konventionen kräver inga andra ändringar i författningar än den föreslagna ikraftträdandelagen och ikraftträdandeförordningen.

Det lagförslag som ingår i propositionen föreslås träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president, samtidigt som konventionen träder i kraft.

MOTIVERING

1 Nuläge

Europarådets ministerkommitté godkände den 16 november 1995 den europeiska *konventionen* om utövandet av barns rättigheter, som öppnades för undertecknande i samband med den parlamentariska församlingen den 25 januari 1996. Finland undertecknade då konventionen tillsammans med sex andra länder. För närvarande har sammanlagt 26 medlemsstater i Europarådet undertecknat konventionen, av vilka 14 har ratificerat eller godkänt den. Konventionen trädde i kraft internationellt den 1 juli 2000 efter att tre medlemsstater uttryckt att de iakttar konventionen.

2 Målsättning och förhållande till Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Målet med den europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter är enligt artikel 1 att främja barnens rättigheter, att tillförsäkra barnen deras rättigheter i rättsliga förfaranden och att säkerställa att barnen får den information som behövs och att de tillåts delta i förfaranden inför en rättslig myndighet som berör dem. Konventionen har upprättats som komplettering till Förenta nationernas (*FN*) konvention om barnets rättigheter (FördrS 60/1991), som Finland ratificerade den 20 juni 1991. Enligt artikel 4 i konventionen om barnets rättigheter ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

3 Konventionens innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

Konventionens huvudsakliga innehåll gäller barnets rättigheter som hänför sig till rättegångar och andra motsvarande rättsliga förfaranden samt de rättsliga myndigheternas och barnens företrädares skyldigheter vid förverkligandet av barnets rättigheter. Till

konventionens tillämpningsområde hör handläggning av mål och ärenden som rör barn inför en rättslig myndighet. Som exempel på mål och ärenden som gäller barn har angetts frågor som hänför sig till familjen, i synnerhet rättegångar som gäller utövandet av föräldraansvar, så som barnets boende och umgängesrätt.

Vid undertecknandet eller när ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller avslutningsinstrumentet deponeras hos Europarådets generalsekreterare ska varje stat i sin förklaring ange minst tre grupper av familjerättsliga mål och ärenden inför en rättslig myndighet på vilka konventionen ska tillämpas. I propositionen föreslås att Finland i sin förklaring som sådana grupper av mål och ärenden ska ange rättsliga förfaranden i samband med fastställande av faderskap, adoption och domstolsbehandling som gäller omhändertagande.

I 4 kap. i lagen om faderskap (700/1975) ingår bestämmelser om rättegången vid fastställande av faderskap. En talan om fastställande av faderskap aktualiseras i situationer där barnets föräldrar inte var gifta sinsemellan då barnet föddes och ingen far har anmälts eller godkänts för barnet enligt det förfarande för erkännande av faderskap som avses i 3 kap. i lagen om faderskap.

Syftet med adoption är enligt 1 § i lagen om adoption (153/1985) att främja barnets bästa genom att ett förälder-barnförhållande fastställs mellan den som ska adopteras och adoptanten oberoende av biologiska släktskapsförhållanden.

Genom omhändertagande överförs av barnskyddsskäl enligt 45 § 1 mom. i barnskyddslagen (417/2007) rätten att besluta om barnets vistelseort samt vård, uppfostran, tillsyn och den övriga omsorgen om barnet från barnets vårdnadshavare till det organ som ansvarar för socialvården. Det omhändertagna barnets vård utom hemmet kan ordnas som familjevård, anstaltvård eller på något annat sätt som motsvarar barnets behov. Om barnets vårdnadshavare eller ett barn som fyllt 12 år motsätter sig omhändertagandet eller den därtill anslutna placeringen i vård utom

hemmet, avgörs ärendet inte av den tjänsteinnehavare som ansvarar för barnskyddsåtgärder utan av förvaltningsdomstolen på ansökan av den nämnda tjänsteinnehavaren.

Fastställande av faderskap, adoption och omhändertagande är viktiga rättsliga förfaranden som hänför sig till barnets rättsliga ställning. De har alla en nära anknytning till Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och de har nämnts i exempelförteckningen i punkt 17 i den förklarande rapporten till konventionen. Enligt artikel 7.1 i konventionen om barnets rättigheter har barnet rätt, så långt det är möjligt, att få vetskap om sina föräldrar och bli omvårdad av dem. Fastställandet av faderskap är en viktig förutsättning för att denna rättighet ska förverkligas. Enligt artikel 9 i den konventionen ska konventionsstaterna säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja utom i de fall då behöriga myndigheter, som är underställda rättslig överprövning, i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden, finner att ett sådant åtskiljande är nödvändigt för barnets bästa. Enligt artikel 20.1 i konventionen ska ett barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö eller som för sitt eget bästa inte kan tillåtas stanna kvar i denna miljö ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida. Barnets alternativa omvårdnad kan då genomföras enligt artikel 20.3 bl.a. genom placering i fosterhem, i institutioner för omvårdnad om barn eller genom adoption.

Rättegångar som gäller vårdnad om barn, boende- och umgängesrätt har inte valts till de tre grupper av familjerättsliga mål och ärenden på vilka konvention om utövandet av barns rättigheter ska tillämpas. I rättegångar som gäller vårdnad om barn, boende- och umgängesrätt är barnets föräldrar parter. Juridiskt sett är barnet inte part i tvisten, för det har ansetts vara i barnets intresse att han eller hon inte blir inblandad i en vårdnadstvist på det sätt som han eller hon skulle som part. Därför blir de processuella rättigheterna som t.ex. artiklarna 4 och 5 avser inte heller aktuella i rättegångar som gäller vårdnaden om ett barn.

Som en följd av de familjerättsliga ärendegrupper som valts, jämförs konventionens innehåll i det följande med lagen om fa-

derskap, lagstiftningen om adoption (adoptionslagen och adoptionsförordningen (508/1997)) och barnskyddslagen. I det följande beskrivs innehållet i konventionsförpliktelseerna artikel för artikel och det bedöms hur dessa förpliktelser uppfylls i de familjerättsliga ärenden som föreslås bli valda. Bedömningen artikel för artikel begränsas till artiklarna 1—14, eftersom artiklarna 15—26 på grund av sin traktatstekniska karaktär inte hänför sig till medlemsstaternas nationella konventionsförpliktelser gällande utövandet av barns rättigheter.

Kapitel I **Konventionens tillämpningsområde och syfte samt definitionerna**

Artikel 1. Konventionens tillämpningsområde och syfte. Enligt artikel 1.1 tillämpas konventionen på barn som inte har fyllt 18 år.

I artikel 1.2 fastställs konventionens syfte som är att för barnens bästa främja deras rättigheter, tillförsäkra dem processuella rättigheter och underlätta utövandet av dessa rättigheter genom att säkerställa att barnen, antingen själva eller genom andra personer eller organ, informeras och att de tillåts delta i förfaranden inför en rättslig myndighet som berör dem.

I artikel 1.3 preciseras att med förfaranden inför en rättslig myndighet som berör barn avses familjerättsliga förfaranden, särskilt sådana som gäller utövandet av föräldraansvar, så som i fråga om boende och umgänge med barn.

I artikel 1.4 åläggs varje stat att vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, ange minst tre grupper av familjerättsliga mål och ärenden inför en rättslig myndighet på vilka denna konvention ska tillämpas.

I artikel 1.5 ges parterna en möjlighet att genom ytterligare förklaringar ange flera grupper av familjerättsliga mål och ärenden på vilka denna konvention ska tillämpas eller lämna information om tillämpningen av artikel 5, artikel 9.2, artikel 10.2 och artikel 11.

I artikel 1.6 preciseras att ingen bestämmelse i konventionen ska hindra parterna att tillämpa gynnsammare regler för främjandet och utövandet av barns rättigheter.

Åldersgränsen för tillämpningen av konventionen motsvarar åldersgränsen för myndighet i den nationella lagstiftningen i Finland. I 2 § i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) definieras som omyndig den som inte har fyllt 18 år. Samma gräns för omyndighet tillämpas också i all speciallagstiftning, som i t.ex. lagen om faderskap, adoptionslagen och barnskyddslagen.

Den nationella lagstiftningen i Finland stämmer således överens med artikel 1 i konventionen. Den minderårige har dock även självständigt inflytande i rättsliga förfaranden som gäller honom eller henne i enlighet med vad som anges i speciallagstiftningen. Dessa möjligheter att utöva inflytande redogörs för nedan särskilt i samband med artiklarna 3—5.

Artikel 2. Definitioner. I artikel 2 definieras de viktigaste termerna i konventionen. Med ”rättslig myndighet” avses enligt artikel 2 punkt a domstol eller förvaltningsmyndighet som har motsvarande befogenheter. Med ”föräldraansvariga” avses enligt punkt b föräldrar eller andra personer eller organ som har rätt att utöva en del av eller hela föräldraansvaret. Med ”företrädare” avses enligt punkt c en person, t.ex. en jurist, eller ett organ som utsetts att företräda ett barn inför en rättslig myndighet. Enligt punkt 25 i den förklarande rapporten till konventionen kan med ”företrädare” avses bl.a. barnskyddsmyndigheter. Med ”relevant information” avses enligt punkt d information som är lämplig med hänsyn till barnets ålder och mognad och som ska lämnas för att barnet ska kunna utöva sina rättigheter fullt ut, såvida inte lämnandet av sådan information skulle strida mot barnets bästa.

Generellt motsvarar definitionerna de begrepp som används i lagstiftningen i Finland. I stället för begreppet ”föräldraansvar” används i den finländska terminologin dock vanligen det snävare begreppet ”vårdnaden om barn”, som avser åtgärder vars syfte är att trygga en balanserad utveckling och välfärd för barnet enligt dess individuella behov och önskemål. Man kan säga att med barnens

vårdnadshavare avses i Finland de föräldraansvariga vilka har getts ansvaret för vårdnaden om barnet. I lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) har detta formulerats så att vårdnadshavare är barnets föräldrar eller de som anförtrotts vårdnaden om barnet (3 §). I andra ärenden än i dem som gäller den omyndiges person företräds den omyndige i allmänhet av en intressebevakare som enligt 4 § i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) samtidigt är den omyndiges vårdnadshavare. Domstolen kan dock förordna en annan person till intressebevakare för den minderårige, t.ex. i en situation där det råder en intressekonflikt mellan vårdnadshavaren och barnet.

Kapitel II **Procedurregler för att främja utövandet av barns rättigheter**

A. **Barns processuella rättigheter**

Artikel 3. Rätt att få information och att redovisa sin inställning under förfarandet. Enligt artikel 3 ska ett barn som enligt nationell lag bedöms ha tillräcklig mognad, i fråga om förfaranden inför en rättslig myndighet som berör barnet, tillerkännas och ha rätt att begära tre slags rättigheter: 1) att erhålla all relevant information, 2) att tillfrågas om och redovisa sin inställning, och 3) att informeras om de möjliga följderna av ett tillmötesgående av dess inställning och de möjliga följderna av varje avgörande.

Fastställande av faderskap

Enligt 22 § i lagen om faderskap har barnet och, om magistraten inte har godkänt erkännandet, mannen rätt att föra talan om fastställande av faderskap. Med stöd av 24 § 1 mom. i lagen om faderskap förs barnets talan av barnatillsyningsmannen eller barnets mor, om hon sköter barnet. Enligt 24 § 2 mom. i lagen om faderskap ska en minderårig, som enligt 12 kap. 1 § 2 mom. i rättegångsbalken har rätt att själv föra talan i ett ärende som gäller sin person beredas tillfälle att bli hörd i en rättegång om fastställande av faderskap. Bestämmelsen i den nämnda paragrafen i 12 kap. avser minderåriga som fyllt 15 år. Den parallella talerätt som en minderårig

som fyllt 15 år har ger inte endast rätt att bli hörd och uttrycka sin egen åsikt utan också rätt att få all information som hänför sig till ärendet, medräknat information om alternativa följder. Lagen om faderskap tryggar för en minderårig som fyllt 15 år mer omfattande möjligheter att påverka beslutsfattande som gäller honom eller henne själv.

Denna allmänna rätt att få information som grundar sig på den omyndiges partsställning förstärks av 43 § 2 mom. i lagen om faderskap, enligt vilken barnatillsyningsmannen ska bereda ett barn som har fyllt 15 år tillfälle att i tillämpliga delar delta i överläggningar som gäller faderskapsutredning vid sidan av mamman. Barnatillsyningsmannen ska enligt 7 § i lagen om faderskap bl.a. i överläggningarna klargöra vilka verkningar fastställandet av faderskapet har för barnets rättsliga och ekonomiska ställning samt de åtgärder som barnatillsyningsmannen ska vidta för att inhämta upplysningar om faderskapet.

Adoption

Enligt 8 § i adoptionslagen kan en adoption inte fastställas utan samtycke av den som ska adopteras, om denne har fyllt 12 år och kan uttrycka sin vilja. En adoption kan inte heller fastställas mot barnets vilja, om det är yngre än 12 år men så utvecklat att man kan fästa avseende vid dess vilja. Barnets åsikt utreds av en tjänsteinnehavare som ansvarar för adoptionsrådgivning vid ett kommunalt socialvårdsorgan eller av en anställd vid en adoptionsbyrå som har fått tillstånd av social- och hälsovårdsministeriet.

I 1 § i adoptionsförordningen föreskrivs att den som erbjuder adoptionsrådgivning personligen ska samtala med en minderårig som ska adopteras om detta med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå är möjligt. Vid samtalet bör om möjligt utredas hur barnet ställer sig till adoptionen och om barnets åsikt i denna fråga är säker och bestående. För att den som erbjuder adoptionsrådgivning ska kunna bilda en uppfattning om huruvida barnets åsikt är säker och bestående, ska han eller hon under samtalets lopp ge barnet all den information som kan ges med beaktande av barnets mognad. I utredningen

av om barnets åsikt är säker och bestående ingår också en redogörelse för verkningarna av barnets åsikt då barnet har fyllt 12 år. Redogörelsen ska ges också åt barn som är yngre än detta om barnet är så utvecklat att man kan fästa avseende vid dess åsikt. Efter avslutat samtal ska barn som fyllt 12 år och som ska adopteras beredas tillfälle att ge sitt samtycke till adoptionen genom en handling som enligt 11 § i adoptionslagen ska dateras och undertecknas av den som ger sitt samtycke.

Adoptionsärenden är till sin natur ansökningsärenden som inleds av adoptanten eller adoptanterna gemensamt. Domstolen ska dock självant förordna att all den utredning ska skaffas som behövs för att kunna avgöra ärendet om fastställande av adoptionen. Domstolen ska också enligt 30 och 31 § i adoptionslagen vid behov höra alla de personer som kan lämna uppgifter i adoptionsärendet om den inte anser att vederbörandes åsikt redan tidigare tillförlitligt utretts t.ex. i samband med adoptionsrådgivning.

Domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande

I 4 § i barnskyddslagen ingår de centrala principerna för barnskyddet. I 2 mom. 6 punkten framhålls att när barnets bästa bedöms ska uppmärksamhet fästas vid hur olika åtgärdsalternativ och lösningar garanterar barnet möjlighet att delta och påverka i frågor som gäller barnet självt. Enligt 5 § ska ett barn enligt sin ålder och utvecklingsnivå tillförsäkras rätten att få information i ett barnskyddsärende som rör barnet och möjligheten att framföra sina åsikter i ärendet. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid barnets eller den unga personens åsikter och önskemål i barnskyddets olika skeden.

Enligt 20 § ska barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå då barnskydd genomförs. Barnets åsikt ska utredas finkänsligt samt så att det inte onödigt skadar relationerna mellan barnet och föräldrarna och andra personer som står barnet nära. Sättet att utreda barnets åsikt och dess huvudsakliga innehåll ska antecknas i de barnskyddshandlingar som rör barnet. Ett barn som fyllt 12 år ska ges tillfäl-

le att i enlighet med 34 § i förvaltningslagen (434/2003) bli hört i ett barnskyddsärende som gäller barnet självt. Endast i det fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikt inte utredas. I 42 § 1 mom. betonats det ännu särskilt att barnets åsikt ska utredas och det ska beredas tillfälle att bli hört enligt 20 § innan beslut fattas om omhändertagande av barn och vård utom hemmet eller om avslutande av omhändertagande.

Med stöd av 34 § i förvaltningslagen ska en part, innan ett ärende avgörs, ges tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras. Nära anknytning till 34 § har 36 § i förvaltningslagen enligt vilken en part ska tillställas handlingarna i de frågor som hörandet gäller i original eller kopior eller på något annat sätt ges tillfälle att ta del av dem.

Enligt 21 § i barnskyddslagen har ett barn som har fyllt 12 år vid sidan av vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare, rätt att föra sin talan i ett barnskyddsärende som gäller barnet självt. Den minderåriges talerätt ger inte enbart rätt att bli hörd och framföra sin åsikt utan också rätt att få all den information som hänför sig till ärendet, medräknat information om alternativa följder.

De ovan nämnda allmänna bestämmelserna i barnskyddslagen och i förvaltningslagen ska tillämpas också vid domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande. Utöver dessa bestämmelser kan barnet enligt 86 § i barnskyddslagen höras personligen vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, om barnet ber om det eller ger sitt samtycke till det. I samband med hörandet får barnet inte delges sådan information som allvarligt kan äventyra barnets hälsa eller utveckling. Ett barn under 12 år kan dock höras personligen endast om det är nödvändigt för att ärendet ska kunna avgöras och det bedöms att hörandet inte medför betydande skada för barnet.

På basis av vad som konstaterats ovan uppfyller lagstiftningen i Finland de förpliktelser som ingår i artikel 3 i konventionen i de

nämnda tre familjerättsliga ärendegrupperna. Rättigheterna i artikeln ska tillförsäkras sådana barn som i den nationella lagstiftningen bedöms ha tillräcklig mognad. Då det gäller fastställande av faderskap uppfylls förpliktelserna i artikeln för barn som har fyllt 15 år. I adoptionsärenden uppfylls artikelns förpliktelser för alla barn som har fyllt 12 år och för barn som är yngre än det om barnet är så utvecklat att man kan fästa avseende vid dess åsikt. Vid domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande förverkligas barnets rättigheter enligt artikel 3 för barn som har fyllt 12 år.

I alla tre förfaranden som nämnts ovan stöder socialvårdens myndigheter barnets rätt att få information och rätt att påverka. I synnerhet barnets rätt att få information uppfylls inte nödvändigtvis direkt i ett domstolsförfarande. Enligt artikel 1.2 i konventionen kan barnen få information antingen själva eller genom andra personer eller organ. Ett sådant organ kan t.ex. barnatillsyningsmannen, adoptionsrådgivaren eller barnskyddsmyndigheten vara när han eller hon uppfyller den lagstadgade informationsskyldigheten.

Artikel 4. *Rätt att begära att en särskild företrädare förordnas.* Artikel 4 gäller barnets rätt att begära, om inget annat följer av artikel 9, antingen personligen eller genom andra personer eller organ att en särskild företrädare förordnas honom eller henne i förfaranden inför en rättslig myndighet som berör barnet om nationell lag hindrar de föräldraansvariga från att företräda barnet till följd av en intressekonflikt mellan föräldrarna och barnet. Stater får inskränka den nämnda rätten till barn som enligt den nationella lagstiftningen anses ha tillräcklig mognad. Artikel 9 som det hänvisas till i artikeln, gäller på motsvarande sätt den rättsliga myndighetens befogenhet att utnämna en företrädare för barnet för en rättegång oavsett barnets egen rätt.

Fastställande av faderskap

Fastställande av faderskap hör till ärenden som ska behandlas i de allmänna domstolarna. Förfarandereglerna för dem ingår i rättegångsbalken. I 12 kap. 4 a § föreskrivs att en domstol där en rättegång har inletts, på tjäns-

tens vägnar kan förordna en intressebevakare för en part för rättegången om partens intressebevakare på grund av jäv eller av någon annan orsak är förhindrad att utöva talerätt vid rättegången och om en part på grund av sjukdom, störningar i de psykiska funktionerna, försvagat hälsotillstånd eller av någon annan motsvarande orsak saknar förmåga att bevaka sina intressen i en rättegång. På intressebevakaren tillämpas bestämmelserna i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). I 11 § i lagen om förmyndarverksamhet ingår också en bestämmelse om intressebevakarens jäv. I sådana fall kan domstolen förordna en ställföreträdare för intressebevakaren.

Med stöd av 22 § 1 mom. i lagen om faderskap har barnet rätt att föra talan om fastställande av faderskap, dvs. barnet har partsställning. I en rättegång om fastställande av faderskap använder barnatillsyningsmannen vid den kommunala socialförvaltningen den minderåriges talerätt med stöd av 24 § i lagen om faderskap. Barnets mor som sköter barnet har också rätt att företräda barnet. Talan om fastställande av faderskap får inte föras för ett barn som inte har fyllt 15 år mot moderns vilja, om modern som sköter barnet motsätter sig rättegången. Om ett ärende om fastställandet av faderskap går vidare till domstol, kan barnet begära att domstolen förordnar honom eller henne en ställföreträdare för intressebevakaren för rättegången på basis av 12 kap. 4 a § i rättegångsbalken eller med stöd av 11 § i lagen om förmyndarverksamhet. Denna rätt är inte bunden till åldersgränsen om 15 år som hänför sig till användningen av barnets talerätt (24 § 2 mom. i lagen om faderskap och 12 kap. 1 § 2 mom. i rättegångsbalken). Eftersom domstolen enligt 12 kap. 4 a § är skyldig att handla på tjänstens vägnar, behövs ingen separat begäran om åtgärder. Det räcker att intressekonflikten kommer till domstolens kännedom antingen direkt eller t.ex. genom barnatillsyningsmannens försorg.

Adoption

Om den som ska adopteras är minderårig och om hans intresse står i strid med eller kan det komma att stå i strid med vårdnadshavarens eller förmyndarens intresse då ett

ärende som gäller fastställande av adoption behandlas vid domstol, ska enligt 17 § i adoptionsförordningen domstolen på tjänstens vägnar se till att en god man (intressebevakare enligt den nya terminologin av år 1999) förordnas att bevaka den minderåriges rätt i ärendet. Liksom ovan, behövs ingen särskild begäran om åtgärder utan domstolen ska enligt 17 § bedöma behovet av intressebevakning i en situation där intressekonflikt föreligger på tjänstens vägnar. Det räcker att domstolen får kunskap om intressekonflikten antingen direkt eller genom samtalet som har förts med adoptionsrådgivaren.

Domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande

Redan före domstolsbehandlingen av ett ärende som gäller omhändertagande ska enligt 22 § i barnskyddslagen en intressebevakare förordnas för ett barn som i stället för vårdnadshavaren för barnets talan om 1) det finns grundad anledning att anta att vårdnadshavaren inte opartiskt kan bevaka barnets intresse i ärendet, och 2) en intressebevakare måste förordnas för att ärendet ska bli utrett eller i övrigt för att barnets intressen ska tryggas. Ansökan om förordnande av intressebevakare kan göras av förmyndarmyndigheterna, av det organ som ansvarar för socialvården eller av vårdnadshavaren själv. Fastän den minderåriga själv inte har nämnts som berättigad att göra en sådan ansökan, är den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter skyldig att på barnets vägnar göra ansökan med stöd av 24 § 1 mom. i barnskyddslagen.

Om en intressebevakare inte har förordnats före handläggningen inför domstol kan en intressebevakare förordnas vid domstolen med stöd av 19 a § i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Enligt 19 a § i förvaltningsprocesslagen kan den domstol där rättegången är anhängig på tjänstens vägnar för rättegången förordna en intressebevakare för en part om partens intressebevakare på grund av jäv eller av någon annan orsak är förhindrad att utöva talerätt vid rättegången. Liksom ovan, eftersom domstolen är skyldig att handla på tjänstens vägnar behövs ingen separat begäran om åtgärder när intressekonflikten kommer till

domstolens kännedom antingen direkt eller t.ex. genom en socialarbetare.

Enligt artikel 4 i konventionen får staterna inskränka rätten att förordna en intressebevakare till barn som enligt nationell lag anses ha tillräcklig mognad. I adoptionsärenden och vid domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande uppfylls artikelns förpliktelser utan åldersgräns. Detsamma gäller i princip också fastställande av faderskap. I ärenden som gäller fastställande av faderskap kan barnets mor dock hindra ärendets behandling vid domstol om barnet inte har fyllt 15 år och modern har vårdnaden om eller sköter barnet. Moderns motstånd hindrar *de facto* också rätten för ett barn som inte har fyllt 15 år att begära att en särskild företrädare förordnas. Artikelns förpliktelser uppfylls därför i ärenden som gäller fastställande av faderskap endast för barn som har fyllt 15 år. På basis av vad som anförts ovan uppfyller den nationella lagstiftningen i Finland förpliktelserna i artikel 4.

Artikel 5. Andra eventuella processuella rättigheter. Enligt artikel 5 ska parterna överväga att tillerkänna barn ytterligare processuella rättigheter i samband med förfaranden inför en rättslig myndighet som berör barn. I synnerhet ska övervägas a) rätt att begära biträde av en lämplig person efter eget val för att hjälpa dem att redovisa sin inställning, b) rätt att själva eller genom andra personer eller organ begära att en egen företrädare, där så är lämpligt en jurist, förordnas, c) rätt att utse sitt eget ombud, och d) rätt att utöva vissa eller samtliga partsrättigheter i sådana förfaranden.

Fastställande av faderskap

I ärenden som gäller fastställande av faderskap har en minderårig som part i rättegången partsställning, men barnets talerätt används uteslutande av dess lagliga företrädare före denne har fyllt 15 år. Talerätt för en minderårig använder barnatillsyningsmannen parallellt med barnets mor, och efter att den minderåriga fyllt 15 år har denne också själv en parallell talerätt med stöd av 24 § 1 mom. i lagen om faderskap och 12 kap. 1 § 2 mom. i rättegångsbalken. På basis av sin talerätt har

den minderåriga efter att ha fyllt 15 år en möjlighet att vid behov använda rättegångsombud eller rättegångsbiträde i enlighet med bestämmelserna i 15 kap. 1 § 1 och 3 mom. i rättegångsbalken. I ärenden som gäller fastställande av faderskap uppfylls de förfarandemässiga förpliktelserna i artikel 5 i konventionen för minderåriga som har fyllt 15 år, i synnerhet i fråga om punkt a, c och d i artikeln.

Adoption

I adoptionsfrågor är samtycke av ett barn som har fyllt 12 år en absolut förutsättning för fastställande av adoptionen, om barnet kan uttrycka sin åsikt, fastän barnet inte har en egentlig partsställning i ärendet i fråga. En adoption kan inte heller fastställas mot ett under 12-årigt barns vilja om barnet är så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja. Domstolen ska vid behov höra alla de personer som kan ge upplysningar i adoptionsärendet, medräknat barnet självt. Barnet får också söka ändring i en domstols beslut som gäller fastställande av adoption i enlighet med 32 § i adoptionslagen. Eftersom barnet inte i adoptionsärenden har talerätt och därför inte heller någon rätt att t.ex. utnämna sitt eget biträde eller ombud, uppfylls rättigheterna i artikel 5 punkt d när det gäller rättigheterna för rättegångens parter bara delvis.

Domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande

I barnskyddsärenden har redan en sådan minderårig talerätt som har fyllt 12 år och även önskemålen och åsikterna hos ett barn som är yngre än det ska tillmätas betydelse på det sätt som barnets ålder och utvecklingsnivå förutsätter. Enligt 21 § i barnskyddslagen har ett barn som har fyllt 12 år rätt att vid sidan av vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare föra sin talan i ett barnskyddsärende som gäller barnet självt. Enligt 20 § i förvaltningsprocesslagen som kompletterar de processuella rättigheterna i barnskyddslagen får en part använda rättegångsombud och rättegångsbiträde. Också

enligt 87 § i barnskyddslagen kan förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen för ett barn förordna ett biträde för handläggningen inför domstol av ett ärende, om barnet eller dess lagliga företrädare begär det eller domstolen anser att det annars är nödvändigt. Vid domstolsbehandlingen av omhändertagande uppfylls de processuella rättigheterna enligt artikel 5 för alla punkter i artikeln då det gäller barn som har fyllt 12 år.

Minderåriga har både vid fastställande av faderskap och vid domstolsbehandling av omhändertagande en sådan partsställning som avses i artikel 5 punkt d. I adoptionsärenden har barnet, på det sätt som avses i samma punkt, rätt att använda några av de rättigheter som hänför sig till partsställning, såsom rätt att hindra fastställandet av adoptionen och rätt att söka ändring i domstolens beslut. Den nationella lagstiftningen i Finland ger den minderåriga på det sätt som anförs ovan mer omfattande rättigheter till deltagande än vad konventionens minimikrav förutsätter. I detta sammanhang finns ingen orsak att överväga en utvidgning av dessa rättigheter.

B. De rättsliga myndigheternas roll

Artikel 6. Beslutsprocessen. Enligt artikel 6 ska den rättsliga myndigheten innan den meddelar dom eller beslut i förfaranden som berör ett barn överväga om den har tillräcklig information till sitt förfogande för att meddela dom eller beslut till barnets bästa och om så är nödvändigt inhämta ytterligare information, särskilt från de föräldraansvariga.

Då ett barn enligt den nationella lagstiftningen anses ha tillräcklig mognad ska den rättsliga myndigheten se till att barnet har fått all relevant information och höra barnet självt i fall där detta är lämpligt, vid behov enskilt. Den rättsliga myndigheten ska ordna samtalet antingen själv eller genom andra personer eller organ på ett sätt som är anpassat till barnets mognad, om inte detta uppenbart skulle strida mot barnets bästa. Barnet ska ges möjlighet att redovisa sin inställning och barnets inställning ska tillmätas vederbörlig vikt.

Fastställande av faderskap

Enligt 30 § i lagen om faderskap ska domstolen självmant förordna om anskaffande av all den utredning som den finner erforderlig för avgörande av fastställandet av faderskap. I rättegångar om fastställande av faderskap betonas i synnerhet protokollet över faderskapsutredningen som barnatillsyningsmannen har lagt fram, i huvudsak på grundval av de samtal som han eller hon har fört med barnets mor. Domstolen kan också ålägga barnatillsyningsmannen att komplettera protokollet över faderskapsutredningen. Om barnet har fyllt 15 år har barnatillsyningsmannen varit skyldig att bereda barnet möjlighet att delta i överläggningen om faderskapsutredningen i enlighet med 43 § 2 mom. i lagen om faderskap. Barnatillsyningsmannen ska skaffa de uppgifter som behövs för att fastställa faderskapet även av andra personer som kan ge uppgifter om saker som gäller faderskapet samt skaffa medicinsk utredning om barnet, modern och mannen som kan vara barnets far.

Liksom det har konstaterats i samband med artikel 3, ska enligt 24 § 2 mom. en minderårig som har fyllt 15 år beredas tillfälle att bli hörd i ett ärende som gäller fastställande av faderskap. Enligt 17 kap. 21 § i rättegångsbalken kan en domstol på eget initiativ höra som vittne också en minderårig som är under 15 år. Enligt 15 § 1 mom. 2 och 6 punkten i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) kan domstolen på begäran av den som har del i saken eller av andra särskilda skäl besluta att den muntliga förhandlingen i ett ärende helt eller till behövliga delar ska ske utan att allmänheten är närvarande om det läggs fram känsliga uppgifter om omständigheter som har samband med någons privatliv eller om en person som inte har fyllt 15 år ska höras. Mål som gäller fastställande av faderskap är utpräglat sådana där det kan läggas fram känsliga uppgifter om omständigheter som hänför sig till personers privatliv.

Den vikt som ska tillmätas barnets inställning betonas i mål som gäller fastställande av faderskap eftersom talan inte kan föras på barnets vägnar enligt 25 § 1 mom. i lagen om

faderskap om barnet har fyllt 15 år och han eller hon motsätter sig rättegången.

Adoption

Enligt 30 § i adoptionslagen ska domstolen självmant förordna om inhämtande av all den utredning som behövs för att ett ärende som angår fastställande av adoption ska kunna avgöras. Domstolen ska dessutom vid behov höra alla de personer som kan lämna uppgifter i adoptionsärendet. Enligt 31 § 2 mom. behövs dock inte ett hörande, om kallelse inte kan delges den som ska höras eller om vederbörandes åsikt redan tidigare tillförlitligt utretts eller det annars med tanke på ärendets avgörande kan anses obefogat att höra honom eller henne. I praktiken sker hörande av ett barn i samband med adoptionsrådgivningen mellan barnet och den som tillhandahåller adoptionsrådgivning. Innehållet i samtalet rapporteras som en del av intyget över adoptionsrådgivningen enligt 4 § i adoptionsförordningen, men om domstolen anser att det är nödvändigt att höra barnet i målet för fastställandet av adoptionen, finns det inga hinder i lagstiftningen till det.

Domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande

I förvaltningsdomstolarna iaktas den så kallade officialprincipen. Enligt 33 § i förvaltningsprocesslagen ska besvärsmyndigheten se till att ärendet blir utrett och vid behov för en part eller den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet ange den tilläggsutredning som ska läggas fram i ärendet. Besvärsmyndigheten ska på tjänstens vägnar skaffa utredning i sådan omfattning som en opartisk och rättvis handläggning av ärendet och ärendets art kräver.

Vid handläggningen av ett barnskyddsärende kan ett barn personligen höras vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen enligt 86 § i barnskyddslagen, om barnet ber om det eller ger sitt samtycke. I samband med hörandet får barnet inte delges sådan information som allvarligt kan äventyra barnets hälsa eller utveckling. Ett barn under 12 år kan höras personligen endast om det är nödvändigt för att ärendet

ska kunna avgöras och det anses att hörandet inte medför betydande skada för barnet.

Domstolen ska i första hand genomföra det personliga hörandet av barnet så att endast en eller flera domstolsledamöter och barnet är närvarande, om detta förfarande är nödvändigt för att skydda barnet eller för att barnets självständiga åsikt med säkerhet ska kunna klarläggas. Ett barn kan höras personligen vid muntlig förhandling eller på något annat sätt enligt domstolens övervägande.

Slutsatsen av det som har anförts ovan är att den nationella lagstiftningen i Finland för de nämnda tre familjerättsliga ärendegruppernas del uppfyller förpliktelserna i artikel 6 i konventionen om utövandet av barns rättigheter.

Artikel 7. Skyldighet att handla skyndsamt. Enligt artikel 7 ska den rättsliga myndigheten i förfaranden som berör ett barn handla skyndsamt så att onödigt dröjsmål undviks och förfaranden ska stå till förfogande för att säkerställa att dess avgöranden snabbt verkställs. I brådskande fall ska den rättsliga myndigheten ha befogenhet att, när det är lämpligt, meddela beslut som kan verkställas omedelbart. Enligt punkterna 48—50 i den förklarande rapporten till konventionen har det preciserats att det med brådskande fall närmast avses sådana situationer där ett dröjsmål med beslutet kunde orsaka skada för barnets välbefinnande och vara i strid med barnets bästa.

Fastställande av faderskap och adoption

Enligt 46 § i lagen om faderskap och 33 § i adoptionslagen ska mål om fastställande eller upphävande av faderskap och ärenden om fastställande av adoption i samtliga rättsinstanser handläggas i brådskande ordning. Både fastställande av faderskap och fastställande av adoption är till sin natur sådana ärenden, där det i princip inte är förenligt med barnets bästa att utfärda interimistiska förordnanden, i motsats till t.ex. barnskyddsärenden. Det är i barnets intresse att domstolens beslut om barnets juridiska förälder är så bestående som möjligt och grundar sig på noggrant utredd bakgrundsinformation. Därför ingår det inga bestämmelser om interimistiska förordnanden i lagen om faderskap

eller i adoptionslagen. Artikel 7 i konventionen, i synnerhet i ljust av preciseringen i den förklarande rapporten, kräver inte heller sådana.

Domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande

Med stöd av 88 § i barnskyddslagen ska ärenden som gäller barn- och familjeinriktat barnskydd handläggas i brådskan- de ordning vid förvaltningsdomstolarna. Då ett ärende som gäller omhändertagande av ett barn har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen, kan den domstol som behandlar ärendet enligt 83 § i barnskyddslagen ge ett interimistiskt förordnande om barnets vistelseort och om hur barnets vård och fostran ska ordnas under handläggningen inför domstol. Om ärendet inte kan vänta kan förordnandet ges utan att parterna hörs. Det interimistiska förordnandet gäller till dess att förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i det ärende som omhändertagandet gäller, förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen återkallar eller ändrar det interimistiska förordnandet, eller ett beslut om brådskan- de placering av barnet fattas enligt 38 § under den tid det interimistiska förordnandet gäller. Beslut om omhändertagande av barn och avslutande av omhändertagande kan enligt 91 § 1 mom. i barnskyddslagen verkställas genast om verkställigheten inte kan uppskjutas utan att barnets hälsa eller utveckling äventyras.

Slutsatsen av det ovan anförda är att den nationella lagstiftningen i Finland gällande de tre ärendegrupperna uppfyller skyldigheterna i artikel 7 i konventionen om utövandet av barns rättigheter.

Artikel 8. *Handlande på eget initiativ.* Enligt artikel 8 i konventionen ska den rättsliga myndigheten i förfaranden som berör ett barn ha befogenhet att handla på eget initiativ i sådana i den nationella lagstiftningen reglerade fall där ett barns bästa allvarligt hotas.

Situationer där barnets bästa allvarligt hotas gäller i allmänhet inte frågor i anknytning till fastställande av faderskap eller adoption utan barnskyddsärenden. Om barnet är i omedelbar fara eller annars i behov av bråds-

kande placering och vård utom hemmet, kan barnet enligt 38 § i barnskyddslagen i brådskan- de ordning placeras i familjevård eller anstaltsvård, eller den vård och omsorg barnet behöver ordnas på annat sätt. I ärenden som gäller brådskan- de placeringar utövas beslutanderätten i det första skedet av en socialarbetare enligt 13 § 1 mom. i barnskyddslagen. En brådskan- de placering kan utan särskilt beslut fortgå över 30 dagar, om den ledande tjänsteinnehavare inom socialvården som anges i 13 § 2 och 3 mom. inom 30 dagar efter att den brådskan- de placeringen inletts gör en ansökan om omhändertagande till förvaltningsdomstolen eller ett ärende som gäller omhändertagande av barnet redan har inletts vid förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen då beslutet om brådskan- de placering av barnet fattas. Om 30 dagar inte är en tillräckligt lång tid för att behovet av omhändertagande av barnet ska kunna utredas, kan den ledande tjänsteinnehavare inom socialvården som anges i 13 § 2 och 3 mom. fatta beslut om att den brådskan- de placeringen av barnet ska förlängas med högst 30 dagar, under förutsättning att villkoren som fastställs i 38 § 3 mom. uppfylls.

En brådskan- de placering förfaller enligt 39 § 2 mom. i barnskyddslagen, om inte socialmyndigheterna antingen fattar beslut om omhändertagande och om vård utom hemmet som hör därtill enligt 43 § 1 mom. (situationer där vårdnadshavaren eller ett barn som har fyllt 12 år inte motsätter sig omhändertagandet och den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet) eller lämnar en ansökan till förvaltningsdomstolen enligt 43 § 2 mom. (situationer där vårdnadshavaren eller ett barn som har fyllt 12 år motsätter sig omhändertagandet eller den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet) inom 30 dagar från inledandet av den brådskan- de placeringen eller före utgången av giltighetstiden av ett beslut om förlängning som en tjänsteinnehavare inom socialvården har fattat.

När ett ärende som gäller omhändertagande av ett barn inleds vid förvaltningsdomstolen som ett ansökningsärende kan förvaltningsdomstolen på eget initiativ besluta också om hörande av barn under 12 år (86 §), om förordnande av biträde för barn (87 §), om utfärdande av ett interimistiskt förordnande om

barnets vistelseort och om hur barnets vård och fostran ska ordnas under ärendets domstolsbehandling (83 §). Om ärendet inte kan vänta kan förordnandet ges utan att parterna hörs. Det interimistiska förordnandet gäller till dess att förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar ett beslut i det ärende som gäller omhändertagandet, förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen återkallar eller ändrar det interimistiska förordnandet, eller ett beslut om brådskande placering av barnet fattas enligt 38 § under den tid det interimistiska förordnandet gäller.

Med stöd av vad som anförts ovan motsvarar den nationella lagstiftningen i Finland de förpliktelser som ingår i artikel 8 i konventionen. Enligt artikeln bestäms gränserna för domstolarnas befogenhet i den nationella lagstiftningen. Enligt barnskyddslagen begränsas domstolens befogenhet att handla på eget initiativ till de ovan beskrivna situationerna, där ett ärende har inletts vid domstolen som ett ansökningsärende.

Artikel 9. Förordnande av företrädare. Enligt artikel 9.1 ska i förfaranden som berör ett barn där de föräldraansvariga enligt den nationella lagstiftningen är förhindrade att företräda barnet till följd av en intressekonflikt mellan dem och barnet, den rättsliga myndigheten ha befogenhet att förordna en särskild företrädare för barnet. Parterna ska vidare enligt artikel 9.2 överväga att föreskriva att den rättsliga myndigheten i förfaranden som berör ett barn ska ha befogenhet att förordna en separat företrädare, där så är lämpligt en jurist, som ska företräda barnet.

Fastställande av faderskap

Fastställande av faderskap hör till ärenden som handläggs vid de allmänna domstolarna och förfarandereglerna för dem ingår i rättegångsbalken. I 12 kap. 4 a § i rättegångsbalken föreskrivs att den domstol där rättegången har inletts på tjänstens vägnar för rättegången kan förordna en intressebevakare för en part, om partens intressebevakare på grund av jäv eller av någon annan orsak är förhindrad att utöva talerätt där. På intressebevakaren tillämpas då bestämmelserna i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999).

Med stöd av 22 § 1 mom. i lagen om faderskap har barnet rätt att föra talan om fastställande av faderskap, dvs. barnet har partsställning. Domstolen kan då tillämpa bestämmelserna i 12 kap. 4 a § i rättegångsbalken om förordnande av en särskild företrädare (i detta fall en intressebevakare) för situationer där det föreligger en intressekonflikt. Alternativt kan domstolen förordna en ställföreträdare för intressebevakaren med stöd av 11 § i lagen om förmyndarverksamhet.

Med stöd av partsställningen kan en minderårig som har fyllt 15 år också använda ett rättegångsombud eller ett rättegångsbiträde till stöd för sin självständiga talerätt på det sätt som föreskrivs i 15 kap. 1 § 1 och 3 mom.

Adoption

Om den som ska adopteras är minderårig och om hans intresse står i strid med eller kan det komma att stå i strid med vårdnadshavarens eller förmyndarens intresse då ett ärende som gäller fastställande av adoption behandlas vid domstol, ska enligt 17 § i adoptionsförordningen domstolen på tjänstens vägnar se till att en god man (intressebevakaren enligt den nya terminologin av år 1999) förordnas att bevaka den minderåriges rätt i ärendet.

Domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande

Redan före domstolsbehandlingen av ett ärende som gäller omhändertagande ska enligt 22 § i barnskyddslagen en intressebevakare förordnas för ett barn som i stället för vårdnadshavaren för barnets talan om 1) det finns grundad anledning att anta att vårdnadshavaren inte opartiskt kan bevaka barnets intresse i ärendet, och 2) en intressebevakare måste förordnas för att ärendet ska bli utrett eller i övrigt för att barnets intressen ska tryggas. Ansökan om förordnande av intressebevakare kan göras av förmyndarmyndigheterna det organ som ansvarar för socialvården eller av vårdnadshavaren själv. Fastän den minderåriga själv inte har nämnts som

berättigad att göra en sådan ansökan, är den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter skyldig att på barnets vägnar göra ansökan med stöd av 24 § 1 mom. i barnskyddslagen. Om en intressebevakare inte har förordnats före domstolsbehandlingen kan en intressebevakare förordnas vid domstolen med stöd av 19 a § i förvaltningsprocesslagen. Enligt 19 a § i förvaltningsprocesslagen kan den domstol där rättegången är anhängig på tjänstens vägnar för rättegången förordna en intressebevakare för en part om partens intressebevakare på grund av jäv eller av någon annan orsak är förhindrad att utöva talerätt där. Enligt 20 § får en part också använda ett ombud eller ett biträde.

Enligt 21 § i barnskyddslagen har ett barn som har fyllt 12 år såsom part rätt att vid sidan av vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare föra sin talan i ett barnskyddsärende som gäller barnet självt. En minderårig kan således när denne har fyllt 12 år begära att domstolen ska förordna denne en intressebevakare för rättegången med stöd av 19 a § i förvaltningsprocesslagen eller den minderårige kan använda ombud eller biträde i enlighet med 15 kap. i rättegångsbalken.

Med stöd av vad som har anförts ovan motsvarar den nationella lagstiftningen i Finland de förpliktelser som ingår i artikel 9 i konventionen.

C. Företrädarnas roll

Artikel 10. Enligt artikel 10 ska företrädaren i ett förfarande inför en rättslig myndighet som berör ett barn, om inte detta uppenbart skulle strida mot barnets bästa och barnet enligt den nationella lagstiftningen anses ha tillräcklig mognad, lämna barnet all relevant information samt förklaringar om de möjliga följderna av ett tillmötesgående av barnets inställning och de möjliga följderna av företrädarens åtgärder. Vidare ska företrädaren klarlägga barnets inställning och redovisa den för den rättsliga myndigheten. Enligt artikel 10.2 ska parterna överväga att utsträcka bestämmelserna i artikel 10.1 också till de föräldraansvariga.
Fastställande av faderskap

Den rättsliga grunden för företrädarens skyldighet att lämna information beror på vem som företräder barnet i en rättegång om fastställande av faderskap. Om företrädaren för ett barn som har fyllt 15 år är barnatillsyningsmannen, ska barnatillsyningsmannen enligt 43 § 2 mom. i lagen om faderskap bereda det 15 år fyllda barnet tillfälle att delta i överläggningar angående faderskapsutredningen i tillämpliga delar vid sidan av barnets mor. I överläggningen om utredning av faderskapet ska barnatillsyningsmannen utreda verkningarna av fastställandet av faderskapet för barnets rättsliga och ekonomiska ställning. Vidare ska i överläggningen redogöras de åtgärder som barnatillsyningsmannen ska vidta för att skaffa uppgifter som gäller faderskapet. Faderskapsutredningen görs i allmänhet innan faderskapet fastställs men om faderskapet inte har utretts före stämningsansökan görs ska barnatillsyningsmannen utan dröjsmål se till att faderskapsutredningen görs och lägga fram ett protokoll om utredningen före handläggningen vid domstolen.

Om företrädaren för barnet är en ställföreträdare för intressebevakaren som förordnats enligt 12 kap. 4 a § i rättegångsbalken eller 11 § i lagen om förmyndarverksamhet, bestäms intressebevakarens skyldighet att höra huvudmannen enligt 43 § i lagen om förmyndarverksamhet. Innan intressebevakaren fattar beslut i ett ärende som hör till uppdraget ska intressebevakaren enligt 1 mom. i den nämnda paragrafen ta reda på huvudmannens åsikt, om saken kan anses vara viktig för huvudmannen och hörandet kan ske utan betydande svårigheter. Behörigheten för en intressebevakare enligt lagen om förmyndarverksamhet att handla självständigt utan huvudmannens samtycke har i 29 § 3 mom. i lagen begränsats i fråga om huvudmannens personliga ärenden. Intressebevakaren är inte t.ex. behörig att på huvudmannens vägnar erkänna faderskap, godkänna ett erkännande av faderskap eller företräda huvudmannen i andra sådana ärenden som på ett jämförbart sätt är personliga. Det återstår för en ställföreträdare för intressebevakaren för en minderårig som har fyllt 15 år att stödja och informera i ärenden som hör till den minderåriges egen beslutanderätt.

Om barnet använder som sin företrädare ett rättegångsombud eller ett rättegångsbiträde med stöd av 15 kap. 1 § i rättegångsbalken, har ombudet eller biträdet en allmän informations- och utredningsskyldighet mot sin huvudman oberoende av om huvudmannen är minderårig eller vuxen, i enlighet med god advokatsed.

En separat lagbaserad informations- och utredningsskyldighet för modern i ärenden som gäller fastställande av faderskap har inte ansetts nödvändig i Finland. Före barnet har fyllt 15 år kan barnets mor hindra förande av talan både i fråga om faderskapsutredningen och i fråga om fastställandet av barnets faderskap med stöd av 8 § 2 mom. och 25 § 2 mom. i lagen om faderskap.

Adoption

Om en god man enligt 17 § i adoptionsförordningen har förordnats den som ska adopteras i en situation där hans eller hennes intresse står i strid med eller kan hamna i strid med vårdnadshavarens eller förmyndarens intresse, ska lagen om förmyndarverksamhet tillämpas på företrädarens rättigheter och skyldigheter. Den gode mannen (intressebevakaren enligt den nya terminologin av år 1999) har inte enligt 29 § 3 mom. i nämnda lag rätt att avge samtycke på sin huvudmans vägnar t.ex. till adoption. Det återstår alltså för en intressebevakare (liksom i fråga om ärenden som gäller fastställande av faderskap) att stödja och informera den minderåriga i ärenden som hör till den minderåriges egen beslutanderätt. Såsom ovan redan har konstaterats, föreskrivs om skyldigheten att höra huvudmannen i 43 § i lagen om förmyndarverksamhet.

Domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande

Redan före domstolsbehandlingen ska enligt 20 § 1 mom. i barnskyddslagen då barnskydd genomförs barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Enligt 20 § 2 mom. ska ett barn som fyllt 12 år ges tillfälle att i enlighet

med 34 § i förvaltningslagen (434/2003) bli hört i ett barnskyddsärende som gäller barnet självt. Bestämmelser om hörande av en part i förvaltningsärende ingår i 34 § i förvaltningslagen. Enligt paragrafen ska, innan ett ärende avgörs, en part ges tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras. Såsom allmän lag kompletterar förvaltningslagen bestämmelserna om förfarandet i barnskyddslagen.

Om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare inte företräder barnet, företräds barnet under domstolsbehandlingen av en särskild utnämnd företrädare enligt 87 § 1 mom. i barnskyddslagen. Rättegångsbiträdet har en allmän informations- och utredningsskyldighet gentemot sin huvudman oberoende av om huvudmannen är en minderårig eller en vuxen.

Med stöd av vad som konstaterats ovan uppfyller den nationella lagstiftningen i Finland de förpliktelser som ingår i artikel 10 i konventionen.

D. Utsträckning av vissa bestämmelser

Artikel 11. Enligt artikel 11 ska parterna överväga att utsträcka bestämmelserna i artiklarna 3 (rätt att få information och att redovisa sin inställning under förfarandet), 4 (rätt att begära att en särskild företrädare förordnas) och 9 (förordnande av företrädare) till förfaranden som berör barn inför andra organ och till frågor som berör barn men inte är föremål för rättegångsförfaranden.

Enligt 43 § i lagen om faderskap och 20 § i barnskyddslagen är de ovan nämnda rättigheterna i tillämpliga delar i bruk vid handläggning inför myndighet redan före fastställandet av faderskapet eller rättegångar som gäller barnskyddsärenden. I adoptionsärenden har barnet enligt 1 § i adoptionsförordningen rätt att få information och framföra sina åsikter i samband med adoptionsrådgivningen redan före fastställandet av adoptionen. Lagstiftningen i Finland uppfyller alltså de processuella rättigheterna i större utsträckning än vad artiklarna 3, 4 och 9 kräver.

E. Nationella organ

Artikel 12. Enligt artikel 12 ska parterna stödja främjandet och utövandet av barns rättigheter genom organ som bl.a. har i uppgift a) att lägga fram förslag om att stärka lagstiftningen om utövandet av barns rättigheter, b) att avge yttranden över lagförslag om utövandet av barns rättigheter, c) att ge allmän information om utövandet av barns rättigheter till medier, till allmänheten samt till personer och organ som behandlar frågor om barn, och d) att inhämta barns synpunkter och ge dem relevant information.

I syfte att främja förverkligandet av barns intressen och rättigheter inrättades i Finland genom lagen om barnombudsmannen (1221/2004) befattningen som barnombudsman och en barnombudsmannadelegation, vilka inledde sin verksamhet åren 2005—2006. Barnombudsmannen ska i enlighet med lagen om barnombudsmannen 1) bedöma hur barnens intressen och rättigheter omsätts i praktiken samt följa barns och ungdomars levnadsförhållanden, 2) bevaka lagstiftningen och det samhälleliga beslutsfattandet samt bedöma deras effekter på barns välfärd, 3) genom initiativ, råd och anvisningar påverka det samhälleliga beslutsfattandet i frågor som gäller barn och driva på att barnens intressen tillvaratas i samhället, 4) upprätthålla kontakter med barn och ungdomar och förmedla deras synpunkter till beslutsfattarna, 5) utveckla former för samarbete mellan olika aktörer, 6) förmedla information om barnfrågor till barn, till människor som arbetar med barn, till myndigheter och till allmänheten, samt 7) på olika sätt främja fullgörandet av den av Förenta Nationernas generalförsamling antagna konventionen om barnets rättigheter (FördrS 60/1991).

Barnombudsmannadelegationen som är sammanställd av experter från olika förvaltningsområden, av experter på regional och lokal nivå, av organisationer och andra motsvarande instanser som har anknytning till delegationens verksamhetsområde har i uppgift enligt 6 § i förordningen om barnombudsmannen (274/2005) att 1) lägga fram förslag och ge utlåtanden om främjandet av barnens ställning och rättigheter, 2) främja samarbetet mellan olika nationella och inter-

nationella aktörer i frågor som gäller barnens ställning och rättigheter, 3) bevaka och utvärdera den nationella och internationella utvecklingen i frågor som gäller barn, 4) stärka barnens ställning i samhället samt verka för att attityderna i samhället utvecklas i en mer positiv riktning när det gäller barn och att inhämtandet av information om barnens ställning och rättigheter främjas, 5) sköta övriga eventuella, av barnombudsmannen förelagda frågor, som hör till verksamhetsområdet.

Med stöd av vad som framförts ovan har förpliktelsen i artikel 12 att inrätta ett nationellt organ för främjande av de funktioner som angetts i artikeln genomförts i Finland.

F. Övriga frågor

Artikel 13. *Medling eller andra förfaranden för att lösa tvister.* Enligt artikel 13 ska parterna, för att förhindra eller lösa tvister eller för att undvika förfaranden inför en rättslig myndighet som berör barn, främja tillhandahållandet av medling eller andra förfaranden för att lösa tvister och användningen av sådana förfaranden för att komma överens i lämpliga fall som parterna bestämmer.

Enligt 20 § i äktenskapslagen (234/1929) ska konflikter och rättsliga frågor inom familjen i första hand såvitt möjligt redas ut genom förhandlingar mellan parterna och avgöras genom avtal. Medlarna i familjefrågor ska på begäran ge hjälp och stöd när det förekommer konflikter inom familjen. Enligt 22 § i lagen ska anordnandet av medling i familjefrågor i en kommun ombesörjas av socialnämnden. Kommunal eller kyrklig medling i familjefrågor är öppen för alla familjemedlemmar i deras familjerättsliga konflikter.

Denna medlingsform kompletteras av medling i tvistemål i allmänna domstolar. Bestämmelser om den ingår i lagen om medling i tvistemål i allmänna domstolar (663/2005). I 18 § preciseras till vilka delar medling kan användas för att avgöra ärenden som gäller barns ställning och rättigheter. I lagen hänvisas till ärende som gäller underhåll för barn, vårdnad om barn och umgängesrätt. I detaljmotiveringen i lagens förarbeten (RP 114/2004 rd) poängteras, att medling däremot inte kommer i fråga t.ex. i frågor som

gäller faderskap eller adoption, eftersom barnets bästa också utgör gränserna för medlingen. I Finland har det inte ansetts att t.ex. faderskap för ett barn är ett sådant ärende, där ingående av avtal mellan föräldrarna eller andra parter vore förenligt med barnets bästa, om det har inhämtats bevis som pekar på något annat.

En av de centrala principerna i barnskyddet enligt 4 § i barnskyddslagen är att barnskyddet ska stödja föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran i fostran av och omsorg om barnet. Barnskyddet ska sträva efter att förebygga barnets och familjens problem samt att tillräckligt tidigt ingripa i problem som observerats. Även vid bedömningen av behovet av barnskydd och vid genomförandet av barnskydd ska barnets bästa beaktas i första hand. Preventiva åtgärder är även i barnskyddet utgångspunkten för åtgärderna. Innan ett barn placeras utom hemmet ska det också utredas vilka möjligheter personer i barnets närkrets har att ta emot barnet eller på annat sätt stödja barnet i enlighet med 32 § i barnskyddslagen. Det organ som ansvarar för socialvården ska skrida till åtgärder för att ordna vårdnaden om barnet genom ett avtal mellan föräldrarna eller ett domstolsbeslut, om detta ska anses vara befogat med tanke på barnets bästa. Medling av konflikter och alternativa tvistlösningsmetoder kommer dock inte i fråga i fall där barnets bästa kräver att grövre barnskyddsåtgärder tas i bruk, vid behov mot barnets egen eller barnets vårdnadshavares eller andra föräldrans ansvariga vilja.

Som slutsats kan det konstateras att det i Finland har ordnats möjlighet till medling i synnerhet i familjerättsliga ärenden enligt artikel 13. Rekommendationen i artikeln är inte förpliktande, och avsikten med konventionen har inte heller varit att medling ska vara möjligt i alla familjerättsliga ärenden som gäller barn. Vid domstolsbehandling av ärenden som gäller faderskap, adoption och barnskyddsåtgärder är medling inte ett lämpligt alternativ, eftersom barnets bästa går före uppnående av förlikning.

Artikel 14. Rättshjälp och rådgivning. Enligt artikel 14, om den nationella lagstiftningen föreskriver rättshjälp eller rådgivning

när det gäller att företräda barn i förfaranden inför en rättslig myndighet som berör dessa, ska sådana bestämmelser tillämpas med avseende på de fall som omfattas av artiklarna 4 och 9.

I Finland föreskrivs det om rättslig hjälp i rättshjälpslagen (257/2002). I lagen ingår inga specialbestämmelser om rättshjälp i samband med företrädande av barn. I 3 § i statsrådets förordning om rättshjälp (388/2002) föreskrivs att om en person under 18 år ansöker om rättshjälp beaktas inte vårdnadshavarnas disponibla medel, av vilket det följer att barnets ekonomiska möjligheter att självständigt söka rättshjälp underlättas betydligt. Om förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen förordnar barnet ett biträde för domstolsbehandling av omhändertagande enligt 87 § 2 mom. i barnskyddslagen, fastän barnet eller dess lagliga företrädare inte har meddelat att han eller hon önskar ett sådant, gäller om förordnandet av biträdet i tillämpliga delar och om arvode och ersättning till biträdet vad som föreskrivs i rättshjälpslagen, oberoende av om barnet har beviljats eller beviljas rättshjälp enligt rättshjälpslagen eller inte. Till dessa delar ges rättshjälp utan ersättning. I lagen om faderskap ingår inte någon motsvarande bestämmelse om kostnadsfri användning av rättsligt biträde. I adoptionsärenden har ett barn på grund av avsaknad av partsställning inte någon rätt till ett eget rättsbiträde. Om ett barn vill använda ett rättsligt biträde i ett ärende som gäller fastställande av faderskap, blir 3 § i förordningen om rättshjälp tillämplig på det sätt som förutsätts i artikel 14.

Om ett barn inte använder ett rättsligt biträde eller ombud utan barnet företräds i situationerna enligt artiklarna 4 och 9 av den huvudsakliga intressebevakarens ställföreträdare, bestäms inte intressebevakarens arvode enligt rättshjälpslagen eller förordningen om rättshjälp, utan intressebevakarens arvode bestäms enligt 44 § 2 mom. i lagen om förmyndarverksamhet. Enligt bestämmelsen har intressebevakaren rätt att av huvudmannens medel få ersättning för nödvändiga kostnader samt ett arvode som är skäligt i förhållande till uppdragets art och omfattning samt huvudmannens tillgångar. Eftersom intressebevakarens huvudman i förfaranden enligt

12 kap. 4 a § i rättegångsbalken, 19 a § i förvaltningsprocesslagen och 11 § i lagen om förmyndarverksamhet och i situationer som faller inom konventionens tillämpningsområde är en minderårig, avses med huvudmannens tillgångar dennes egna tillgångar, och vårdnadshavarnas tillgångar beaktas inte. Bestämmelserna i 3 § i förordningen om rätts hjälp och i 44 § 2 mom. i lagen om förmyndarverksamhet motsvarar således varandra till innehållet i överensstämmelse med konventionen.

I de flesta fall har en minderårig inga egna tillgångar ur vilka intressebevakarens arvode kunde betalas ut. Intressebevakarens uppgift är då att ansöka om rättshjälp enligt rätts hjälplagen, varvid det i fråga om intressebevakarens arvode tillämpas samma bestämmelser som om barnet hade ansökt om ett rättsligt biträde till stöd för sin talerätt.

I övrigt har bestämmelserna om rättslig hjälp och rådgivning i samband med företrädande av barn i rättegångar närmast placerats i den ovan nämnda speciallagstiftningen och till den delen har frågan redan behandlats ovan i samband med artiklarna 4 och 9.

Artikel 15. Förhållandet till andra internationella fördrag. Enligt artikel 15 ska konventionen om utövandet av barns rättigheter inte begränsa tillämpningen av något annat internationellt fördrag som behandlar särskilda frågor som uppkommer i samband med skyddet av barn och familjer och i vilket fördrag en part i denna konvention är eller blir part.

Kapitel III Ständiga kommittén

Artikel 16. Ständiga kommitténs upprättande och uppgifter. Enligt artikel 16 upprättas en ständig kommitté för denna konventions syften, som ska granska problem som hänför sig till denna konvention. Den kan i synnerhet överväga alla relevanta frågor om konventionens tolkning och tillämpning och framföra ständiga kommitténs slutsatser som rekommendationer. Rekommendationerna ska antas med tre fjärdedels majoritet av avgivna röster. Ständiga kommittén kan också föreslå ändringar i konventionen och granska de ändringar som föreslås i enlighet med artikel 20, och lämna råd till och biträda natio-

nella organ med de uppgifter som anges i artikel 12.2 och främja internationell samverkan mellan dessa organ.

Artikel 17. Sammansättning. I enlighet med artikel 17.1 får varje part i ständiga kommittén företrädas av en eller flera delegater. Varje part ska ha en röst. Andra medlemsstater i Europarådet eller sådana icke-medlemsstater i Europarådet som har deltagit i utarbetandet av konventionen och som inte är part i denna konvention får enligt artikel 17.2 företrädas av en observatör i ständiga kommittén. Detsamma gäller varje annan stat eller Europeiska gemenskapen sedan den inbjudits att ansluta sig till konventionen.

Om en part inte har underrättat generalsekretären om sin invändning senast en månad före mötet, får ständiga kommittén enligt artikel 17.3 inbjudas en eller flera av följande att närvara som observatörer vid samtliga möten eller vid ett möte eller en del av ett möte: varje stat som inte har hänvisats till ovan, Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, Europeiska gemenskapen, varje internationellt statligt organ, varje internationellt icke-statligt organ med en eller flera uppgifter som omnämns i artikel 12.2, och varje nationellt statligt eller icke-statligt organ med en eller flera uppgifter som omnämns i artikel 12.2.

Ständiga kommittén får dessutom utbyta information med relevanta organisationer som behandlar utövandet av barns rättigheter.

Artikel 18. Möten. Enligt artikel 18.1 ska Europarådets generalsekreterare kalla ständiga kommittén till möte vid utgången av det tredje året efter dagen för denna konventions ikraftträdande. Europarådets generalsekreterare får också på eget initiativ när som helst efter denna dag kalla ständiga kommittén till möte.

Enligt artikel 18.2 är ständiga kommittén beslutsför endast om minst hälften av parterna är närvarande. Enligt artikel 18.3 ska ständiga kommitténs beslut, om inte annat följer av artiklarna 16 och 20, fattas av en majoritet av de närvarande medlemmarna. Enligt artikel 18.4 ska ständiga kommittén, om inte annat följer av bestämmelserna i denna konvention, själv fastställa sin arbetsordning och arbetsordningen för varje arbetsgrupp som den tillsätter för att utföra ar-

betsuppgifter som är förenliga med konventionen.

Artikel 19. *Ständiga kommitténs rapporter.* Enligt artikel 19 ska ständiga kommittén efter varje möte avge en rapport till parterna och Europarådets ministerkommitté om sina diskussioner och om de beslut som fattats.

Efter ikraftträdandet av konventionen har den ständiga kommitté som avses i artikel 16 sammanträtt en gång år 2006. Enligt rapporten som offentliggjorts om ständiga kommitténs möte godkände kommittén i det mötet förfarandereglerna för sin verksamhet. Den gjorde inga förslag till ändringar i konventionen och gav inga rekommendationer om konventionens tillämpning på basis av diskussionens slutsatser. Ständiga kommittén fäste uppmärksamhet vid att av de 24 stater som hade undertecknat konventionen hade först tio stater godkänt eller ratificerat den, och inbjöd resten av staterna som undertecknat konventionen att vidta åtgärder till godkännande av konventionen i den nationella lagstiftningen. Efter mötet år 2006 har fyra nya stater godkänt konventionen. Ständiga kommittén har ännu inte sammankallats till ett nytt möte.

Kapitel IV Ändringar i konventionen

Artikel 20. Enligt artikel 20.1 ska varje ändring i konventionens artiklar som föreslås av en part eller av ständiga kommittén delges Europarådets generalsekreterare och senast två månader före närmast följande möte med ständiga kommittén vidarebefordras av generalsekreteraren till Europarådets medlemsstater, varje stat som undertecknat konventionen, varje part, varje stat som inbjudits att underteckna konventionen enligt bestämmelserna i artikel 21 och varje stat eller Europeiska gemenskapen som inbjudits att ansluta sig till den enligt bestämmelserna i artikel 22.

Enligt artikel 20.2 ska varje ändring som föreslås i enlighet med bestämmelserna i föregående punkt granskas av ständiga kommittén, som för godkännande ska underställa ministerkommittén den text som antagits med tre fjärdedelars majoritet av avgivna röster. Efter godkännande ska texten vidarebefordras till parterna för godtagande.

Enligt artikel 20.3 träder varje ändring i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om en månad efter den dag då alla parter underrättat generalsekreteraren om att de har godtagit ändringen.

Inga förslag till ändringar i konventionen enligt artikel 20 har gjorts före datumet för givandet av regeringspropositionen.

Kapitel V Slutbestämmelser

Konventionens slutbestämmelser motsvarar de allmänna principerna i internationell rätt, som kodifierats i Wienkonventionen om traktaträtt (FördrS 33/1980). Finland är part i konventionen.

Artikel 21. *Undertecknande, ratifikation och ikraftträdande.* Enligt artikel 21.1 ska konventionen stå öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater samt de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet.

Enligt artikel 21.2 ska konventionen ratificeras, godtas eller godkännas. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumenten ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

Enligt artikel 21.3 träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då tre stater, inbegripet minst två medlemsstater i Europarådet, har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen i enlighet med bestämmelserna i föregående punkt.

Enligt artikel 21.4 träder konventionen i kraft i förhållande till varje stat som har undertecknat konventionen och som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av denna, den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponeras.

Det är fråga om ett i den internationella rätten allmänt förfarande för undertecknande, ratificering och ikraftträdande av konventioner.

Artikel 22. *Icke-medlemsstater och Europeiska gemenskapen.* Enligt artikel 22.1 får Europarådets ministerkommitté, efter kon-

ventions ikraftträdande, på eget initiativ eller på förslag av ständiga kommittén och efter samråd med parterna, inbjuda en icke-medlemsstat i Europarådet som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen samt Europeiska gemenskapen att ansluta sig till konventionen genom ett majoritetsbeslut i enlighet med artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av företrädarna för de fördragsslutande stater som är berättigade att ha säte i ministerkommittén.

Enligt artikel 22.2. träder konventionen i kraft, i förhållande till en stat som ansluter sig till konventionen eller i förhållande till Europeiska gemenskapen, den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då anslutningsinstrumentet deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 23. Territoriell tillämpning. Enligt artikel 23.1 kan varje stat vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange på vilket territorium eller vilka territorier denna konvention ska tillämpas.

Enligt artikel 23.2 kan varje part vid vilken senare tidpunkt som helst, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av denna konvention till varje annat territorium som anges i förklaringen och för vars internationella förbindelser den är ansvarig eller på vars vägnar den är behörig att ingå förpliktelser. I förhållande till ett sådant territorium träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

Enligt artikel 23.3. kan en förklaring som angetts i enlighet med de två föregående punkterna, beträffande varje territorium som anges i en sådan förklaring, återtogs genom en underrättelse ställd till generalsekreteraren. Ett sådant återtogs ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 24. Reservationer. Enligt artikel 24 får ingen reservation göras med avseende på denna konvention. Däremot får parterna

enligt artikel 1.4 själva välja minst tre familjerättsliga ärendegrupper inför en rättslig myndighet på vilka konventionen ska tillämpas.

Artikel 25. Uppsägning. Enligt artikel 25.1 kan varje part när som helst säga upp denna konvention genom en underrättelse ställd till Europarådets generalsekreterare. Enligt artikel 25.2 träder en uppsägning i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 26. Underrättelser. Enligt artikel 26 ska Europarådets generalsekreterare underrätta Europarådets medlemsstater, varje stat som undertecknat konventionen, varje part och varje annan stat eller Europeiska gemenskapen som har inbjudits att ansluta sig till denna konvention om undertecknande, deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, dag för konventionens ikraftträdande i enlighet med artiklarna 21 eller 22, ändring som antagits i enlighet med artikel 20 samt om dagen för ändringens ikraftträdande, förklaring som avgetts enligt bestämmelserna i artiklarna 1 och 23, uppsägning som vidtagits i enlighet med bestämmelserna i artikel 25, andra åtgärder, underrättelser eller meddelanden som rör denna konvention.

4 Lagförslag

1 §. Ikraftträdandelagens 1 § innehåller en sedvanlig blankettlagsbestämmelse, genom vilken de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft. De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen redogörs senare i avsnittet som handlar om behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning.

2 §. Ikraftträdandelagen föreslås träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president samtidigt som konventionen träder i kraft.

5 Propositionens konsekvenser

Som det redan har redogjorts närmare ovan i avsnitt 3, motsvarar lagstiftningen i Finland bestämmelserna i konventionen för de famil-

jerättsliga ärendegrupper del som fastställts i enlighet med artikel 1.4 (fastställande av faderskap, adoption och domstolsbehandling av ärenden som gäller omhändertagande) Propositionen förväntas därför inte ha direkta konsekvenser för lagstiftningen eller praxis i Finland. I oklara tolkningssituationer tydliggör konventionen innehållet i barns processuella rättigheter i de nämnda rättegångarna och genom att ansluta sig till konventionen förväntas en indirekt inverkan på framtida lagstiftningsprojekt som tangerar rättegångar som gäller barn, där barns rätt till deltagande i fortsättningen kan beaktas bättre.

6 Beredning av propositionen

Europarådets parlamentariska församling uppmanade i sin rekommendation nr 1121 (1990) ministerkommittén att lägga fram ett utkast till ett rättsligt dokument för att komplettera FN:s konvention om barnets rättigheter som hade godkänts ett år tidigare. Målet var att man med hjälp av det europeiska rättsliga dokumentet bättre skulle genomföra förpliktelsen i artikel 4 i FN:s konvention om barnets rättigheter att vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

Den europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter öppnades för undertecknande i Strasbourg den 25 januari 1996 varvid den undertecknades av sammanlagt sju medlemsstater, bland dem Finland, Sverige och Island. Konventionen trädde i kraft internationellt den 1 juli 2000 när tre medlemsstater hade ratificerat den. Konventionen har för närvarande undertecknats av 26 medlemsstater, av vilka 14 har godkänt eller ratificerat den (Cypern, Frankrike, Grekland, Italien, Kroatien, Lettland, Makedonien, Montenegro, Polen, Serbien, Slovenien, Tjeckien, Turkiet, Tyskland, Ukraina och Österrike).

Lagförslaget till godkännande av konventionen har beretts vid justitieministeriet. Utlåtanden om godkännandet av konventionen har inhämtats hos utrikesministeriet, Helsingfors förvaltningsdomstol, Helsingfors tingsrätt, barnombudsmannen, Helsingfors stad, Centralförbundet för Barnskydd rf, Manner-

heims Barnskyddsförbund rf, Rädda Barnen rf och Finlands Advokatförbund rf. Ett sammandrag av utlåtandena har publicerats på finska i justitieministeriets publikationsserie "lausuntoja ja selvityksiä" (utlåtanden och utredningar) med signum 2009:23.

7 Ikraftträdande

Konventionen träder i kraft enligt artikel 21.3 den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då tre stater, inbegripet minst två medlemsstater i Europarådet, har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen. Enligt artikel 21.4 träder konventionen i kraft i förhållande till varje stat som har undertecknat konventionen och som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av denna, den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades.

Konventionen trädde i kraft internationellt den 1 juli 2000. För Finland tillämpas i fråga om ikraftträdandet tidsfristen i artikel 21.4, varvid konventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då Finlands godkännandeinstrument deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Lagförslaget som ingår i propositionen föreslås träda i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av republikens president samtidigt som konventionen träder i kraft.

8 Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för bl.a. sådana fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Den europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter hör till området för lagstiftningen, eftersom dess bestämmelser gäller utövandet av barns rättigheter som tryggas i grundlagen och det finns bestämmelser i lag om frågor

som konventionen avser. En bestämmelse i en internationell förpliktelse hör till området för lagstiftningen oberoende av om den står i strid med eller harmonierar med en bestämmelse som utfärdats genom lag i Finland (GrUU 11/2000, 12/2000 och 45/2000).

I 6 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs att barn ska bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Alla materiella bestämmelser (artiklarna 1—14) i konventionen om utövandet av barns rättigheter gäller direkt eller indirekt barns möjligheter att påverka i ärenden som gäller dem själva. Bestämmelserna i de ovan nämnda artiklarna gäller frågor som i Finland i huvudsak har reglerats genom lag, i enlighet med vad som har framförts i avsnitt 3. Riksdagens samtycke behövs således för godkännandet av konventionen.

Till området för lagstiftningen hör också avgivande av sådana förklaringar som påverkar innehållet i den rätt som gäller som lag i Finland genom ikraftträdandelagar i form av blankettlagar. Riksdagens samtycke behövs för att avge en förklaring enligt artikel 1.4 i vilket Finland anger rättsliga förfaranden i samband med fastställande av faderskap, adoption och handläggning vid domstol av omhändertagande som de familjerättsliga ären-

degrupper inför en rättslig myndighet som konventionen ska tillämpas på.

Konventionen innehåller inga bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. i grundlagen. Konventionen kan godkännas med enkel majoritet och den föreslagna lagen om sättande i kraft av konventionen kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner den i Strasbourg den 25 januari 1996 ingångna europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter,

och att Riksdagen godkänner avgivandet av en förklaring där rättsliga förfaranden i samband med fastställande av faderskap, adoption och domstolsbehandling som gäller omhändertagande anges som sådana grupper av familjerättsliga mål och ärenden inför en rättslig myndighet som avses i artikel 1.4 i konventionen.

Eftersom konventionen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den i Strasbourg den 25 januari 1996 ingångna europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter gäller som

lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §
Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Helsingfors den 21 maj 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister Astrid Thors

*Fördragstext***EUROPEISK KONVENTION OM UT-
ÖVANDET AV BARNS RÄTTIGHETER****CONVENTION EUROPÉENNE SUR
L'EXERCICE DES DROITS DES
ENFANTS****Preambel****Préambule**

De medlemsstater i Europarådet och övriga stater som har undertecknat denna konvention,

som beaktar att Europarådets syfte är att uppnå en fastare enhet mellan dess medlemmar,

som beaktar Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och särskilt artikel 4 som kräver att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i nämnda konvention,

som uppmärksammar innehållet i den parlamentariska församlingens rekommendation 1121 (1990) om barnets rättigheter,

som är övertygade om att barns rättigheter och bästa bör främjas och att barn därför bör ha möjlighet att utöva sina rättigheter, särskilt i familjerättsliga förfaranden som berör dem,

som erkänner att barn bör ges relevant information för att möjliggöra ett främjande av deras rättigheter och bästa och att tillbörlig vikt bör fästas vid barns inställning,

som erkänner föräldrarollens betydelse för att skydda och främja barns rättigheter och bästa och som anser att vid behov även stater bör engagera sig i sådant skydd och främjande,

som emellertid anser att det i händelse av konflikt är önskvärt att familjer försöker komma överens innan frågan förs vidare till en rättslig myndighet,

har kommit överens om följande:

Les Etats membres du Conseil de l'Europe et les autres Etats, signataires de la présente Convention,

Considérant que le but du Conseil de l'Europe est de réaliser une union plus étroite entre ses membres;

Tenant compte de la Convention des Nations Unies sur les droits de l'enfant et en particulier de l'article 4 qui exige que les Etats Parties prennent toutes les mesures législatives, administratives et autres qui sont nécessaires pour mettre en œuvre les droits reconnus dans ladite Convention;

Prenant note du contenu de la Recommandation 1121 (1990) de l'Assemblée parlementaire, relative aux droits des enfants;

Convaincus que les droits et les intérêts supérieurs des enfants devraient être promus et qu'à cet effet les enfants devraient avoir la possibilité d'exercer ces droits, en particulier dans les procédures familiales les intéressant;

Reconnaissant que les enfants devraient recevoir des informations pertinentes afin que leurs droits et leurs intérêts supérieurs puissent être promus, et que l'opinion de ceux-là doit être dûment prise en considération;

Reconnaissant l'importance du rôle des parents dans la protection et la promotion des droits et des intérêts supérieurs de leurs enfants et considérant que les Etats devraient, le cas échéant, également prendre part à celles-là;

Considérant, toutefois, que, en cas de conflit, il est opportun que les familles essayent de trouver un accord avant de porter la question devant une autorité judiciaire,

Sont convenus de ce qui suit:

Kapitel I

Konventionens räckvidd och syfte samt definitioner

Artikel 1

Konventionens räckvidd och syfte

1 Denna konvention ska tillämpas på barn som inte har fyllt 18 år.

2 Konventionens syfte är att för barnens bästa främja deras rättigheter, tillförsäkra dem processuella rättigheter och underlätta utövandet av dessa rättigheter genom att säkerställa att barnen, själva eller genom andra personer eller organ, informeras och tillåts delta i förfaranden inför en rättslig myndighet som berör dem.

3 I denna konvention avses med förfaranden inför en rättslig myndighet som berör barn familjerättsliga förfaranden, särskilt sådana som gäller utövandet av föräldraansvar, så som i fråga om boende och umgänge med barn.

4 Varje stat ska vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, ange minst tre grupper av familjerättsliga mål och ärenden inför en rättslig myndighet på vilka denna konvention ska tillämpas.

5 En part kan genom ytterligare förklaringar ange flera grupper av familjerättsliga mål och ärenden på vilka denna konvention ska tillämpas eller lämna information om tillämpningen av artikel 5, artikel 9.2, artikel 10.2 och artikel 11.

6 Ingen bestämmelse i denna konvention ska hindra parterna att tillämpa gynnsammare regler för främjandet och utövandet av barns rättigheter.

Chapitre I

Champ d'application et objet de la Convention, et définitions

Article 1

Champ d'application et objet de la Convention

1 La présente Convention s'applique aux enfants qui n'ont pas atteint l'âge de 18 ans.

2 L'objet de la présente Convention vise à promouvoir, dans l'intérêt supérieur des enfants, leurs droits, à leur accorder des droits procéduraux et à en faciliter l'exercice en veillant à ce qu'ils puissent, eux-mêmes, ou par l'intermédiaire d'autres personnes ou organes, être informés et autorisés à participer aux procédures les intéressant devant une autorité judiciaire.

3 Aux fins de la présente Convention, les procédures intéressant les enfants devant une autorité judiciaire sont des procédures familiales, en particulier celles relatives à l'exercice des responsabilités parentales, s'agissant notamment de la résidence et du droit de visite à l'égard des enfants.

4 Tout Etat doit, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, désigner, par déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, au moins trois catégories de litiges familiaux devant une autorité judiciaire auxquelles la présente Convention a vocation à s'appliquer.

5 Toute Partie peut, par déclaration additionnelle, compléter la liste des catégories de litiges familiaux auxquelles la présente Convention a vocation à s'appliquer ou fournir toute information relative à l'application des articles 5, 9, paragraphe 2, 10, paragraphe 2, et 11.

6 La présente Convention n'empêche pas les Parties d'appliquer des règles plus favorables à la promotion et à l'exercice des droits des enfants.

Artikel 2

Definitioner

I denna konvention avses med

a) ”rättslig myndighet”: domstol eller förvaltningsmyndighet som har motsvarande befogenheter,

b) ”föräldraansvariga”: föräldrar eller andra personer eller organ som har rätt att utöva en del av eller hela föräldraansvaret,

c) ”företrädare”: en person, t.ex. en jurist, eller ett organ som utsetts att företräda ett barn inför en rättslig myndighet,

d) ”relevant information”: information som är lämplig med hänsyn till barnets ålder och mognad och som ska lämnas för att barnet ska kunna utöva sina rättigheter fullt ut, såvida inte lämnandet av sådan information skulle strida mot barnets bästa.

Article 2

Définitions

Aux fins de la présente Convention, l'on entend par:

a «autorité judiciaire», un tribunal ou une autorité administrative ayant des compétences équivalentes;

b «détenteurs des responsabilités parentales», les parents et autres personnes ou organes habilités à exercer tout ou partie des responsabilités parentales;

c «représentant», une personne, telle qu'un avocat, ou un organe nommé pour agir auprès d'une autorité judiciaire au nom d'un enfant;

d «informations pertinentes», les informations appropriées, eu égard à l'âge et au discernement de l'enfant, qui lui seront fournies afin de lui permettre d'exercer pleinement ses droits, à moins que la communication de telles informations ne nuise à son bien-être.

Kapitel II

Procedurregler för att främja utövandet av barns rättigheter*A. Barns processuella rättigheter*

Artikel 3

Rätt att få information och att redovisa sin inställning under förfarandet

Ett barn som enligt den nationella lagstiftningen bedöms ha tillräcklig mognad ska, i fråga om förfaranden inför en rättslig myndighet som berör barnet, tillerkännas och ha rätt att begära följande rättigheter:

a) att erhålla all relevant information,
b) att tillfrågas om och redovisa sin inställning, och

c) att informeras om de möjliga följderna av ett tillmötesgående av dess inställning och de möjliga följderna av varje avgörande.

Chapitre II

Mesures d'ordre procédural pour promouvoir l'exercice des droits des enfants*A. Droits procéduraux d'un enfant*

Article 3

Droit d'être informé et d'exprimer son opinion dans les procédures

Un enfant qui est considéré par le droit interne comme ayant un discernement suffisant, dans les procédures l'intéressant devant une autorité judiciaire, se voit conférer les droits suivants, dont il peut lui-même demander à bénéficier:

a recevoir toute information pertinente;
b être consulté et exprimer son opinion;

c être informé des conséquences éventuelles de la mise en pratique de son opinion et des conséquences éventuelles de toute décision.

Artikel 4

Rätt att begära att en särskild företrädare förordnas

1 Om inte annat följer av artikel 9 ska barnet ha rätt att personligen eller genom andra personer eller organ begära att en särskild företrädare förordnas i förfaranden inför en rättslig myndighet som berör barnet, om den nationella lagstiftningen hindrar de föräldrans ansvariga från att företräda barnet till följd av en intressekonflikt med barnet.

2 En stat får inskränka rätten enligt punkt 1 till barn som enligt den nationella lagstiftningen anses ha tillräcklig mognad.

Article 4

Droit de demander la désignation d'un représentant spécial

1 Sous réserve de l'article 9, l'enfant a le droit de demander, personnellement ou par l'intermédiaire d'autres personnes ou organes, la désignation d'un représentant spécial dans les procédures l'intéressant devant une autorité judiciaire, lorsque le droit interne prive les détenteurs des responsabilités parentales de la faculté de représenter l'enfant en raison d'un conflit d'intérêts avec celui-là.

2 Les Etats sont libres de prévoir que le droit visé au paragraphe 1 ne s'applique qu'aux seuls enfants considérés par le droit interne comme ayant un discernement suffisant.

Artikel 5

Andra eventuella processuella rättigheter

Parterna ska överväga att tillerkänna barn ytterligare processuella rättigheter i samband med förfaranden inför en rättslig myndighet som berör barnen, särskilt

a) rätt att begära biträde av en lämplig person efter eget val för att hjälpa dem att redovisa sin inställning,

b) rätt att själva eller genom andra personer eller organ begära att en egen företrädare, där så är lämpligt en jurist, förordnas,

c) rätt att utse sitt eget ombud, och

d) rätt att utöva vissa eller samtliga partsrättigheter i sådana förfaranden.

Article 5

Autres droits procéduraux possibles

Les Parties examinent l'opportunité de reconnaître aux enfants des droits procéduraux supplémentaires dans les procédures intéressant les enfants devant une autorité judiciaire, en particulier:

a le droit de demander à être assistés par une personne appropriée de leur choix afin de les aider à exprimer leur opinion;

b le droit de demander eux-mêmes, ou par l'intermédiaire d'autres personnes ou organes, la désignation d'un représentant distinct, dans les cas appropriés, un avocat;

c le droit de désigner leur propre représentant;

d le droit d'exercer tout ou partie des prérogatives d'une partie à de telles procédures.

*B. De rättsliga myndigheternas roll**B. Rôle des autorités judiciaires*

Artikel 6

Article 6

*Beslutsprocessen**Processus décisionnel*

I förfaranden som berör ett barn ska den rättsliga myndigheten innan den meddelar dom eller beslut

Dans les procédures intéressant un enfant, l'autorité judiciaire, avant de prendre toute décision, doit:

a) överväga om den har tillräcklig information till sitt förfogande för att meddela dom eller beslut till barnets bästa och om så är nödvändigt inhämta ytterligare information, särskilt från de föräldraansvariga,

a examiner si elle dispose d'informations suffisantes afin de prendre une décision dans l'intérêt supérieur de celui-là et, le cas échéant, obtenir des informations supplémentaires, en particulier de la part des détenteurs de responsabilités parentales;

b) då barnet enligt den nationella lagstiftningen anses ha tillräcklig mognad

b lorsque l'enfant est considéré par le droit interne comme ayant un discernement suffisant:

– se till att barnet har fått all relevant information,

– s'assurer que l'enfant a reçu toute information pertinente,

– direkt eller genom andra personer eller organ höra barnet självt i fall där detta är lämpligt, vid behov enskilt på ett sätt som är anpassat till barnets mognad, om inte detta uppenbart skulle strida mot barnets bästa,

– consulter dans les cas appropriés l'enfant personnellement, si nécessaire en privé, elle-même ou par l'intermédiaire d'autres personnes ou organes, sous une forme appropriée à son discernement, à moins que ce ne soit manifestement contraire aux intérêts supérieurs de l'enfant,

– ge barnet möjlighet att redovisa sin inställning,

– permettre à l'enfant d'exprimer son opinion;

c) tillmäta barnets inställning vederbörlig vikt.

c tenir dûment compte de l'opinion exprimée par celui-ci.

Artikel 7

Article 7

*Skyldighet att handla skyndsamt**Obligation d'agir promptement*

I förfaranden som berör ett barn ska den rättsliga myndigheten handla skyndsamt så att onödigt dröjsmål undviks och förfaranden ska stå till förfogande för att säkerställa att dess avgöranden snabbt verkställs. I brådskande fall ska den rättsliga myndigheten ha befogenhet att, när det är lämpligt, meddela beslut som kan verkställas omedelbart.

Dans les procédures intéressant un enfant, l'autorité judiciaire doit agir promptement pour éviter tout retard inutile. Des procédures assurant une exécution rapide de ses décisions doivent y concourir. En cas d'urgence, l'autorité judiciaire a, le cas échéant, le pouvoir de prendre des décisions qui sont immédiatement exécutoires.

Artikel 8

Article 8

*Handlande på eget initiativ**Possibilité d'autosaisine*

I förfaranden som berör ett barn ska den

Dans les procédures intéressant un enfant,

rättsliga myndigheten ha befogenhet att handla på eget initiativ i sådana i den nationella lagstiftningen reglerade fall där ett barns bästa allvarligt hotas.

l'autorité judiciaire a le pouvoir, dans les cas déterminés par le droit interne où le bien-être de l'enfant est sérieusement menacé, de se saisir d'office.

Artikel 9

Förordnande av företrädare

1 I förfaranden som berör ett barn där enligt den nationella lagstiftningen de föräldraansvariga är förhindrade att företräda barnet till följd av en intressekonflikt mellan dem och barnet, ska den rättsliga myndigheten ha befogenhet att förordna en särskild företrädare för barnet.

2 Parterna ska överväga att föreskriva att den rättsliga myndigheten i förfaranden som berör ett barn ska ha befogenhet att förordna en separat företrädare, där så är lämpligt en jurist, som ska företräda barnet.

C. Företrädarnas roll

Artikel 10

1 I ett förfarande inför en rättslig myndighet som berör ett barn ska företrädaren, om inte detta uppenbart skulle strida mot barnets bästa,

a) lämna barnet all relevant information, om barnet enligt den nationella lagstiftningen anses ha tillräcklig mognad,

b) lämna barnet, om detta enligt den nationella lagstiftningen anses ha tillräcklig mognad, förklaringar om de möjliga följderna av ett tillmötesgående av barnets inställning och de möjliga följderna av företrädarens åtgärder, samt

c) klarlägga barnets inställning och redovisa den för den rättsliga myndigheten.

2 Parterna ska överväga att utsträcka bestämmelserna i punkt 1 till de föräldraansvariga.

Article 9

Désignation d'un représentant

1 Dans les procédures intéressant un enfant, lorsqu'en vertu du droit interne les détenteurs des responsabilités parentales se voient privés de la faculté de représenter l'enfant à la suite d'un conflit d'intérêts avec lui, l'autorité judiciaire a le pouvoir de désigner un représentant spécial pour celui-là dans de telles procédures.

2 Les Parties examinent la possibilité de prévoir que, dans les procédures intéressant un enfant, l'autorité judiciaire ait le pouvoir de désigner un représentant distinct, dans les cas appropriés, un avocat, pour représenter l'enfant.

C. Rôle des représentants

Article 10

1 Dans le cas des procédures intéressant un enfant devant une autorité judiciaire, le représentant doit, à moins que ce ne soit manifestement contraire aux intérêts supérieurs de l'enfant:

a) fournir toute information pertinente à l'enfant, si ce dernier est considéré par le droit interne comme ayant un discernement suffisant;

b) fournir des explications à l'enfant, si ce dernier est considéré par le droit interne comme ayant un discernement suffisant, relatives aux conséquences éventuelles de la mise en pratique de son opinion et aux conséquences éventuelles de toute action du représentant;

c) déterminer l'opinion de l'enfant et la porter à la connaissance de l'autorité judiciaire.

2 Les Parties examinent la possibilité d'étendre les dispositions du paragraphe 1 aux détenteurs des responsabilités parentales.

D. Utsträckning av vissa bestämmelser

Artikel 11

Parterna ska överväga att utsträcka bestämmelserna i artiklarna 3, 4 och 9 till förfaranden som berör barn inför andra organ och till frågor som berör barn men inte är föremål för rättegångsförfaranden.

E. Nationella organ

Artikel 12

1 Parterna ska stödja främjandet och utövandet av barns rättigheter genom organ som bl.a. utför de uppgifter som anges i punkt 2.

2 Dessa uppgifter är

a) att lägga fram förslag om att stärka lagstiftningen om utövandet av barns rättigheter,

b) att avge yttranden över lagförslag om utövandet av barns rättigheter,

c) att ge allmän information om utövandet av barns rättigheter till medier, till allmänheten samt till personer och organ som behandlar frågor om barn, och

d) att inhämta barns synpunkter och ge dem relevant information.

F. Övriga frågor

Artikel 13

Medling eller andra förfaranden för att lösa tvister

För att förhindra eller lösa tvister eller för att undvika förfaranden inför en rättslig myndighet som berör barn, ska parterna främja tillhandahållandet av medling eller andra förfaranden för att lösa tvister och användningen av sådana förfaranden för att komma överens i lämpliga fall som parterna bestämmer.

D. Extension de certaines dispositions

Article 11

Les Parties examinent la possibilité d'étendre les dispositions des articles 3, 4 et 9 aux procédures intéressant les enfants devant d'autres organes ainsi qu'aux questions intéressant les enfants indépendamment de toute procédure.

E. Organes nationaux

Article 12

1 Les Parties encouragent, par l'intermédiaire d'organes qui ont, entre autres, les fonctions visées au paragraphe 2, la promotion et l'exercice des droits des enfants.

2 Ces fonctions sont les suivantes:

a faire des propositions pour renforcer le dispositif législatif relatif à l'exercice des droits des enfants;

b formuler des avis sur les projets de législation relatifs à l'exercice des droits des enfants;

c fournir des informations générales concernant l'exercice des droits des enfants aux médias, au public et aux personnes ou organes s'occupant des questions relatives aux enfants;

d rechercher l'opinion des enfants et leur fournir toute information appropriée.

F. Autres mesures

Article 13

Médiation et autres méthodes de résolution des conflits

Afin de prévenir ou de résoudre les conflits, et d'éviter des procédures intéressant les enfants devant une autorité judiciaire, les Parties encouragent la mise en œuvre de la médiation ou de toute autre méthode de résolution des conflits et leur utilisation pour conclure un accord, dans les cas appropriés déterminés par les Parties.

Artikel 14

Rättshjälp och rådgivning

Om den nationella lagstiftningen föreskriver rättshjälp eller rådgivning när det gäller att företräda barn i förfaranden inför en rättslig myndighet som berör dessa, ska sådana bestämmelser tillämpas med avseende på de fall som omfattas av artiklarna 4 och 9.

Article 14

Aide judiciaire et conseil juridique

Lorsque le droit interne prévoit l'aide judiciaire ou le conseil juridique pour la représentation des enfants dans les procédures les intéressant devant une autorité judiciaire, de telles dispositions s'appliquent aux questions visées aux articles 4 et 9.

Artikel 15

Förhållandet till andra internationella fördrag

Denna konvention ska inte begränsa tillämpningen av något annat internationellt fördrag som behandlar särskilda frågor som uppkommer i samband med skyddet av barn och familjer och i vilket fördrag en part i denna konvention är eller blir part.

Article 15

Relations avec d'autres instruments internationaux

La présente Convention ne fait pas obstacle à l'application d'autres instruments internationaux qui traitent de questions spécifiques à la protection des enfants et des familles, auxquels une Partie à la présente Convention est, ou devient, Partie.

Kapitel III

Ständiga kommittén

Artikel 16

Ständiga kommitténs upprättande och uppgifter

1 För denna konventions syften upprättas härmed en ständig kommitté.

2 Ständiga kommittén ska granska problem som hänför sig till denna konvention. Den kan i synnerhet

a) överväga alla relevanta frågor om konventionens tolkning och tillämpning. Ständiga kommitténs slutsatser i fråga om konventionens genomförande kan ges formen av en rekommendation; rekommendationer ska antas med tre fjärdedels majoritet av avgivna röster,

b) föreslå ändringar i konventionen och granska de ändringar som föreslås i enlighet med artikel 20, och

c) lämna råd till och biträda nationella organ med de uppgifter som anges i artikel 12.2

Chapitre III

Comité permanent

Article 16

Mise en place et fonctions du Comité permanent

1 Il est constitué, aux fins de la présente Convention, un Comité permanent.

2 Le Comité permanent suit les problèmes relatifs à la présente Convention. Il peut, en particulier:

a examiner toute question pertinente relative à l'interprétation ou à la mise en œuvre de la Convention. Les conclusions du Comité permanent relatives à la mise en œuvre de la Convention peuvent revêtir la forme d'une recommandation; les recommandations sont adoptées à la majorité des trois quarts des voix exprimées;

b proposer des amendements à la Convention et examiner ceux formulés conformément à l'article 20;

c fournir conseil et assistance aux organes nationaux exerçant les fonctions visées au

och främja internationell samverkan mellan dessa organ.

paragraphe 2 de l'article 12, ainsi que promouvoir la coopération internationale entre ceux-là.

Artikel 17

Sammansättning

1 Varje part får i ständiga kommittén företrädas av en eller flera delegater. Varje part ska ha en röst.

2 Varje stat som avses i artikel 21 och som inte är part i denna konvention får i ständiga kommittén företrädas av en observatör. Det samma gäller varje annan stat eller Europeiska gemenskapen sedan den inbjudits att ansluta sig till konventionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 22.

3 Om en part inte har underrättat generalsekreteraren om sin invändning senast en månad före mötet får ständiga kommittén inbjuda följande att närvara som observatörer vid samtliga möten eller vid ett möte eller en del av ett möte:

- varje stat som inte avses i punkt 2 ovan,
- Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter,
- Europeiska gemenskapen,
- varje internationellt statligt organ,
- varje internationellt icke-statligt organ med en eller flera uppgifter som omnämns i artikel 12.2, och
- varje nationellt statligt eller icke-statligt organ med en eller flera uppgifter som omnämns i artikel 12.2.

4 Ständiga kommittén får utbyta information med relevanta organisationer som behandlar utövandet av barns rättigheter.

Article 17

Composition

1 Toute Partie peut se faire représenter au sein du Comité permanent par un ou plusieurs délégués. Chaque Partie dispose d'une voix.

2 Tout Etat visé à l'article 21, qui n'est pas Partie à la présente Convention, peut être représenté au Comité permanent par un observateur. Il en va de même pour tout autre Etat ou pour la Communauté européenne, après invitation à adhérer à la Convention, conformément aux dispositions de l'article 22.

3 A moins qu'une Partie, un mois au minimum avant la réunion, n'ait informé le Secrétaire Général de son objection, le Comité permanent peut inviter à participer en tant qu'observateur à toutes les réunions ou à tout ou partie d'une réunion:

- tout Etat non visé au paragraphe 2 ci-dessus;
- le Comité des droits de l'enfant des Nations Unies;
- la Communauté européenne;
- tout organisme international gouvernemental;
- tout organisme international non gouvernemental poursuivant une ou plusieurs des fonctions visées au paragraphe 2 de l'article 12;
- tout organisme national, gouvernemental ou non gouvernemental, exerçant une ou plusieurs des fonctions visées au paragraphe 2 de l'article 12.

4 Le Comité permanent peut échanger des informations avec les organisations appropriées œuvrant pour l'exercice des droits des enfants.

Artikel 18

Möten

1 Vid utgången av det tredje året efter dagen för denna konventions ikraftträdande och på eget initiativ när som helst efter denna dag ska Europarådets generalsekreterare kalla ständiga kommittén till möte.

2 Ständiga kommittén är beslutsför endast om minst hälften av parterna är närvarande.

3 Ständiga kommitténs beslut ska, om inte annat följer av artiklarna 16 och 20, fattas av en majoritet av de närvarande medlemmarna.

4 Ständiga kommittén ska, om inte annat följer av bestämmelserna i denna konvention, själv fastställa sin arbetsordning och arbetsordningen för varje arbetsgrupp som den tillsätter för att utföra arbetsuppgifter som är förenliga med konventionen.

Article 18

Réunions

1 A l'issue de la troisième année qui suit la date d'entrée en vigueur de la présente Convention et, à son initiative, à tout autre moment après cette date, le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe invitera le Comité permanent à se réunir.

2 Le Comité permanent ne peut prendre de décision qu'à la condition qu'au moins la moitié des Parties soit présente.

3 Sous réserve des articles 16 et 20, les décisions du Comité permanent sont prises à la majorité des membres présents.

4 Sous réserve des dispositions de la présente Convention, le Comité permanent établit son règlement intérieur et le règlement intérieur de tout groupe de travail qu'il constitue pour remplir toutes les tâches appropriées dans le cadre de la Convention.

Artikel 19

Ständiga kommitténs rapporter

Efter varje möte ska ständiga kommittén avge en rapport till parterna och Europarådets ministerkommitté om sina diskussioner och om de beslut som fattats.

Article 19

Rapports du Comité permanent

Après chaque réunion, le Comité permanent transmet aux Parties et au Comité des Ministres du Conseil de l'Europe un rapport relatif à ses discussions et aux décisions prises.

Kapitel IV

Ändringar i konventionen

Artikel 20

1 Varje ändring i konventionens artiklar som föreslås av en part eller av ständiga kommittén ska delges Europarådets generalsekreterare och senast två månader före närmast följande möte med ständiga kommittén vidarebefordras av generalsekreteraren till Europarådets medlemsstater, varje stat som undertecknat konventionen, varje part, varje stat som inbjudits att underteckna konventionen enligt bestämmelserna i artikel 21 och varje stat eller Europeiska gemenska-

Chapitre IV

Amendements à la Convention

Article 20

1 Tout amendement aux articles de la présente Convention, proposé par une Partie ou par le Comité permanent, est communiqué au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe et transmis par ses soins, deux mois au moins avant la réunion suivante du Comité permanent, aux Etats membres du Conseil de l'Europe, à tout signataire, à toute Partie, à tout Etat invité à signer la présente Convention, conformément aux dispositions de l'article 21, et à tout Etat, ou à la Commu-

pen som inbjudits att ansluta sig till den enligt bestämmelserna i artikel 22.

2 Varje ändring som föreslås i enlighet med bestämmelserna i föregående punkt ska granskas av ständiga kommittén, som för godkännande ska underställa ministerkommittén den text som antagits med tre fjärdedelsmajoritet av avgivna röster. Efter godkännande ska texten vidarebefordras till parterna för godtagande.

3 Varje ändring träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om en månad efter den dag då alla parter underrättat generalsekreteraren om att de har godtagit ändringen.

nauté européenne, qui a été invité à y adhérer conformément aux dispositions de l'article 22.

2 Tout amendement proposé conformément aux dispositions du paragraphe précédent est examiné par le Comité permanent, qui soumet le texte adopté à la majorité des trois quarts des voix exprimées à l'approbation du Comité des Ministres. Après son approbation, ce texte est communiqué aux Parties en vue de son acceptation.

3 Tout amendement entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période d'un mois après la date à laquelle toutes les Parties auront informé le Secrétaire Général qu'elles l'ont accepté.

Kapitel V

Slutbestämmelser

Artikel 21

Undertecknande, ratifikation och ikraftträdande

1 Denna konvention ska stå öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater samt icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet.

2 Konventionen ska ratificeras, godtas eller godkännas. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumenten ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

3 Konventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då tre stater, inbegripet minst två medlemsstater i Europarådet, har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen i enlighet med bestämmelserna i föregående punkt.

4 I förhållande till varje stat som har undertecknat konventionen och som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av denna, träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades.

Chapitre V

Clauses finales

Article 21

Signature, ratification et entrée en vigueur

1 La présente Convention est ouverte à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe et des Etats non membres qui ont participé à son élaboration.

2 La présente Convention sera soumise à ratification, acceptation ou approbation. Les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

3 La présente Convention entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date à laquelle trois Etats, incluant au moins deux Etats membres du Conseil de l'Europe, auront exprimé leur consentement à être liés par la Convention, conformément aux dispositions du paragraphe précédent.

4 Pour tout Etat qui exprimera ultérieurement son consentement à être lié par la Convention, celle-ci entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

Artikel 22

Icke-medlemsstater och Europeiska gemenskapen

1 Efter denna konventions ikraftträdande får Europarådets ministerkommitté, på eget initiativ eller på förslag av ständiga kommittén och efter samråd med parterna, inbjuda en icke-medlemsstat i Europarådet som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen samt Europeiska gemenskapen att ansluta sig till konventionen, genom ett majoritetsbeslut i enlighet med artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av företrädarna för de fördragslutande stater som är berättigade att ha säte i ministerkommittén.

2 I förhållande till en stat som ansluter sig till konventionen eller i förhållande till Europeiska gemenskapen träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då anslutningsinstrumentet deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 23

Territoriell tillämpning

1 Varje stat kan vid tidpunkten för under-tecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange på vilket territorium eller vilka territorier denna konvention ska tillämpas.

2 Varje part kan vid vilken senare tidpunkt som helst, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av denna konvention till varje annat territorium som anges i förklaringen och för vars internationella förbindelser den är ansvarig eller på vars vägnar den är behörig att ingå förpliktelser. I förhållande till ett sådant territorium träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

Article 22

Etats non membres et Communauté européenne

1 Après l'entrée en vigueur de la présente Convention, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe pourra, de sa propre initiative ou sur proposition du Comité permanent, et après consultation des Parties, inviter tout Etat non membre du Conseil de l'Europe qui n'a pas participé à l'élaboration de la Convention, ainsi que la Communauté européenne, à adhérer à la présente Convention par une décision prise à la majorité prévue à l'article 20, alinéa d, du Statut du Conseil de l'Europe, et à l'unanimité des voix des représentants des Etats contractants ayant le droit de siéger au Comité des Ministres.

2 Pour tout Etat adhérent ou la Communauté européenne, la Convention entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument d'adhésion près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

Article 23

Application territoriale

1 Tout Etat peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, désigner le territoire ou les territoires au(x)quel(s) s'appliquera la présente Convention.

2 Toute Partie peut, à tout moment par la suite, par une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, étendre l'application de la présente Convention à tout autre territoire désigné dans la déclaration, dont elle assure les relations internationales ou pour lequel elle est habilitée à stipuler. La Convention entrera en vigueur à l'égard de ce territoire le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la déclaration par le Secrétaire Général.

3 En förklaring som avgetts i enlighet med de två föregående punkterna kan, beträffande varje territorium som anges i en sådan förklaring, återtas genom en underrättelse ställd till generalsekreteraren. Ett sådant återtagande ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 24

Reservations

Ingen reservation får göras med avseende på denna konvention.

Artikel 25

Uppsägning

1 Varje part kan när som helst säga upp denna konvention genom en underrättelse ställd till Europarådets generalsekreterare.

2 En sådan uppsägning träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 26

Underrättelser

Europarådets generalsekreterare ska underrätta Europarådets medlemsstater, varje stat som undertecknat konventionen, varje part och varje annan stat eller Europeiska gemenskapen som har inbjudits att ansluta sig till denna konvention om

- a) undertecknande,
- b) deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument,
- c) dag för konventionens ikraftträdande i enlighet med artiklarna 21 eller 22,

3 Toute déclaration faite en vertu des deux paragraphes précédents pourra être retirée, en ce qui concerne le ou les territoire(s) désigné(s) dans cette déclaration, par notification adressée au Secrétaire Général. Le retrait prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 24

Réserves

Aucune réserve à la présente Convention ne peut être formulée.

Article 25

Dénonciation

1 Toute Partie peut, à tout moment, dénoncer la présente Convention en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2 La dénonciation prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 26

Notifications

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera aux Etats membres du Conseil, à tout signataire, à toute Partie et à tout autre Etat, ou à la Communauté européenne, qui a été invité à adhérer à la présente Convention:

- a) toute signature;
- b) le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;
- c) toute date d'entrée en vigueur de la présente Convention, conformément à ses articles 21 ou 22;

d) ändring som antagits i enlighet med artikel 20 samt om dagen för ändringens ikraftträdande,

e) förklaring som avgetts enligt bestämmelserna i artiklarna 1 och 23,

f) uppsägning som vidtagits i enlighet med bestämmelserna i artikel 25,

g) andra åtgärder, underrättelser eller meddelanden som rör denna konvention.

d tout amendement adopté conformément à l'article 20 et la date à laquelle cet amendement entre en vigueur;

e toute déclaration formulée en vertu des dispositions des articles 1 et 23;

f toute dénonciation faite en vertu des dispositions de l'article 25;

g tout autre acte, notification ou communication ayant trait à la présente Convention.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention.

Upprättad i Strasbourg den 25 januari 1996 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som ska deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare ska översända en bestyrkt kopia till varje medlemsstat i Europarådet, till alla icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av konventionen, till Europeiska gemenskapen och till varje stat som har inbjudits att ansluta sig till denna konvention.

Fait à Strasbourg, le 25 janvier 1996, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe, aux Etats non membres qui ont participé à l'élaboration de la présente Convention, à la Communauté européenne et à tout Etat invité à adhérer à la présente Convention.